

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

СОВЕТ НА ЕВРОПА
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ВТОР ОДДЕЛ

СОЛАКОВ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(жалба бр. 46023/99)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

31 октомври 2001

КОНЕЧНА

31/01/2002

Оваа пресуда ќе стане конечна во согласност со условите предвидени во член 44 став 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

***Напомена:**Македонскиот превод на текстот на одлуката на Европскиот суд за човекови права е исклучиво информативен и од него не произлегуваат никакви права и/или обврски. Единствено официјалниот текст на одлуката на Европскиот суд за човекови права на англиски и/или француски јазик, објавена од страна на Судот е автентичен и се смета за оригинал. Не е дозволено објавување на овој превод на било каков начин без претходна дозвола од страна на Министерството за правда на Република Македонија, освен во случај доколку се користи за информирање.*

Во случајот Солаков против Република Македонија,

Европскиот суд за човекови права(Втор оддел), заседавајќи како совет во состав:

г-дин С.Л.Розакис, претседател,

г-дин А.В. Вака,

г-дин G. Bonello,
г-дин P. Lorenzen,
г-ѓа М.Цаца -Николовска,
г-дин E. Levits,
г-дин A.Kovler, судии,
и г-дин M.E.Fribergh, секретар,

Расправајќи на затворена седница на 31 мај 2001 година и на 11 октомври 2001 година,

Ја донесе следнава пресуда, усвоена на последниот датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот е инициран со жалба (бр. 47023/99) против Република Македонија поднесена до Судот на 3 декември 1998 година согласно членот 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи (“Конвенцијата”) од страна на г-дин Благој Солаков (“жалителот”) , државјанин на Република Македонија.
2. Жалителот беше застапуван пред Судот од страна на својот правен застапник. Владата на Република Македонија (“Владата”) беше застапувана од својот агент г-дин Ц. Цветковски и заменик-агентот г-ѓа Р. Лазаревска-Геровска, советници во Министерството за правда.
3. Жалителот се жали согласно член 6 став 1 и 3 т. г од Конвенцијата дека неговото судење не било фер со тоа што тој немал можност да ги испраша сведоците на обвинението чии изјави послужиле како единствен основ за неговата осуда како и дека не му бил прифатен предлогот за повикување и распитот на два сведоци на одбраната.
4. Жалбата била распределена во Вториот оддел на Судот (член 52 став 1 од Деловникот на Судот). Во рамките на тој оддел бил формиран Совет согласно членот 26 став 1, што ќе го разгледа случајот согласно членот 27 став 1 од Деловникот на Судот.
5. Со одлуката од 25 јануари 2001 година Советот ја прогласи жалбата за

допуштена.

6. Владата, но не и жалителот, поднесе дополнителни опсервации во однос на основаноста на жалбата и достави дополнителни документи (член 59 став1).

7. Во зградата за човекови права во Стразур, на 31 мај 2001 година (член 59 став 2 од Деловникот) се одржа јавна расправа. Пред Судот се појавија:

(а) за Владата:

г-ѓа Р. Лазаревска-Геровска,

заменик-агент од Министерството за правда,

г-дин Г. Калаџиџев,

правен советник од Правниот факултет во Скопје, ;

(б) за жалителот:

Ms

M.NICHOLS

Mr D. MATRAY, обајцата од Белгија -советници.

Судот ги сослуша нивните обраќања.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

8. Жалителот, кој извесен период живеел во Соединетите Американски Држави, бил осомничен за шверц на дрога и полициските органи на САД

во јануари 1996 година издале потерница за негово апсење.

9. По барањето на органите на САД, на 15 август 1997 година Јавниот обвинител побарал од Општинскиот суд во Скопје да поведе истражна постапка против жалителот под обвинение дека во периодот јануари 1992 - мај 1995 година прошверцувал околу 10.5 кг дрога од Бугарија и Република Македонија во САД и дека за таа цел воспоставил шверцерска мрежа во која бил вмешан и неговиот син, кој живеел во САД. Во барањето на обвинителството се наведени имињата на вмешаните лица против кои се водела или била завршена кривичната постапка во САД и бил побаран нивен распит.
10. На 30 септември 1997 година истражниот судија повел кривична истрага против жалителот, одлучил да ги сослуша сведоците предложени од обвинителството и го притворил жалителот.
11. На 1 октомври 1997 година истражниот судија побарал од Министерството за правда да ја контактира Владата на САД и да побара нејзина помош во сослушувањето на неколку сведоци во нејзината земја. На 10 октомври 1997 година Министерството за правда го доставила барањето до Амбасадата на САД.
12. На 7 ноември 1997 година Амбасадата на САД била информирана од истражниот судија за истрагата во тек против жалителот. Известувањето ги содржело имињата на сведоците што треба да се сослушаат во САД и листа со петнаесет прашања што требало да им бидат поставени.
13. На 28 ноември 1997 година адвокатот на жалителот бил информиран дека за една недела истражниот судија ќе оди во САД и бил повикан на сослушувањето.
14. На 1 декември 1997 година на адвокатот не му била издадена виза за САД под објаснување дека не ги доставил сите потребни документи. Амбасадата на САД го информирала дека ќе го разгледа повторно неговото барање за виза доколку достави потврда за работата која ја работи, приходот кој го остварува, и доказ дека поседува недвижен имот и има семејни врски во Република Македонија. Адвокатот не поднел ново барање за издавање виза. На 2 декември 1997 година жалителот го повлекол полномошното.
15. На 3 декември 1997 година жалителот назначил друг адвокат, кој истиот ден бил повикан да присуствува на сослушувањето на сведоците во САД закажано за 8 декември 1997 година. На доставницата, адвокатот се потпишал во местото предвидено за потпис на доставувачот а доставувачот се потпишал на местото предвидено за потписот на адвокатот.

16. На 4 декември 1997 година жалителот бил испитан. Тој изјавил дека бил информиран од истражниот судија дека ќе се сослушуваат сведоци во САД. Тој го контактирал својот втор адвокат и нему му ја препуштил одлуката дали да присуствува на распитот. Тој понатаму навел дека расходите за патувањето нема да претставува проблем од причин што имал доволно средства да ги покрие.
17. На истиот датум истражниот судија ја информирал Амбасадата на САД во Република Македонија дека на 28 ноември 1997 година првиот адвокат на жалителот бил повикан да присуствува на сослушувањето на сведоците во САД и дека вториот адвокат на жалителот изјавил дека нема потреба да присуствува на распитот и дека немал доволно средства да ги покрие патните трошоци.
18. На 8 и 9 декември 1997 година, пет сведоци биле сослушани од истражниот судија во присуство на Јавниот обвинител и судскиот преведувач. Нивните сведочења биле снимени. Сведоците биле инволвирани во мрежата за шверц на дрога организирана од жалителот, и сите издржувале казна затвор во САД за шверц на дрога.
19. Според сведоците, кои биле под заклетва и биле сослушани одделно, жалителот ја воспоставил целата мрежа и го организирал шверцот и препродажбата на околу 10.5 кг дрога во САД. Жалителот имал контакти во Бугарија, од каде тој ја шверцувал дрогата во Република Македонија. Потоа организирал дрогата да се прошверцува во САД. Некои од сведоците изјавиле дека ја шверцувале дрогата во гипс кој жалителот им го ставал околу една од нозете, преправајќи се дека е скршена. На пристигнување во САД дрогата ја предавале на синот на жалителот во замена за пари. Некои од сведоците изјавиле дека тие имале договор со жалителот и неговиот син за продажба на дрога и биле снабдувани со истата во куќата на жалителот и на неговиот син.
20. Двајца од сведоците кои патувале за Бугарија во одделни прилики посведочиле дека биле одведени во станот на г-дин Роберт М. во Бугарија, каде г-дин Роберт М. и жалителот го ставале гипсот со дрогата околу една од нозете на сведоците. Ниту еден од сведоците не дал никаква изјава во врска со г-дин Ангел Б.
21. На 22 декември 1997 година Јавниот обвинител го обвинил жалителот за недозволена трговија со дрога од Бугарија и Република Македонија во САД и за организирање на меѓународна мрежа за таа цел. Изјавите на сведоците биле вклучени во обвинението. На 29 декември 1997 година жалителот бил пуштен на слобода.
22. На 1 јануари 1998 година жалителот доставил поднесок до Општинскиот суд во кој навел дека нема цврсти докази за негово обвинение. Ова особено од причини што обвинението било претежно засновано на изјави на сведоци кои издржуваат казна затвор во САД и кои не биле испрашани од страна на одбраната. Жалителот тврди дека сведоците имале договор

со органите на САД за намалување на нивните казни доколку соработуваат. Од една страна, бидејќи тие веќе биле осудени во САД, сведоците биле свесни дека нема да ризикуваат ништо ако сведочат лажно, затоа што не можеле да бидат гонети за недозволена трговија со дрога согласно законодавството на Република Македонија. Од друга страна, ако ги изменеле изјавите, ризикувале да ги загубат сите бенефиции кои биле договорени со органите.

23. На 12 јануари 1998 година судот одлучил дека врз основа на сите докази во случајот постои основано сомневање дека е можно жалителот да го извршил делото за кое се товари и одбил да ја прекине кривичната постапка против него.

24. На 13 јануари 1998 година имало расправа пред Основниот суд Скопје. На 22 јануари 1998 година се одржала втора расправа. Жалителот тврдел дека е невин и изјавил дека не отпатувал за САД бидејќи знаел дека може да биде опасно за него.

Биле земени предвид, *inter alia*, фотографиите на кои се гледа лонгетата во која била најдена дрогата, која припаѓала на лице вмешано во продажбата на дрога со жалителот, фотографии на сведоците, извештаите за претресот во станот на синот на жалителот и на друг сведок каде била најдена дрога и извештаите за истрагата во врска со синот на жалителот и неговиот притвор пред судењето.

25. Жалителот се жали дека не можел да ги испита сведоците на обвинението. Тој исто така се противел на тоа нивните изјави да бидат прочитани на јавна расправа.

Судот одлучил да ги прочита јавно исказите на сведоците кои биле сослушани во САД на јавна расправа од причина што: “да се обезбеди присуството на сведоците е крајно тешко а има и други важни причини”.

Жалителот ги оспорувал исказите на сведоците без конкретно да посочи зошто не треба да се сметаат за вистинити, ниту пак ги навел прашањата што тој ќе сакал да им ги постави на сведоците.

26. На расправата на 22 јануари 1998 година жалителот побарал да бидат сослушани двајца дополнителни сведоци на одбраната. Записникот

од сослушувањето гласи:

“... бранителот на обвинетиот побарал од судот да прибере податоци за лицето Роберт М., особено за неговото престојувалиште, дали против него била водена постапка, а како еден од организаторите на шверцот со дрога заедно со сега обвинетиот, и ако е така да се прибават комплетните списи од

таа постапка, и лицето да биде повикано како сведок.

Тој исто така го повикал во својство на сведок и лицето Ангел Б. од село Компливен, Бугарија, да достави докази во врска со тоа дали ги познава обвинетиот и Роберт М., дали некогаш бил во станот на Роберт М. со обвинетиот, дали му е познато дека обвинетиот бил снабден со дрога (амфетамини), дали познава некои од сведоците на обвинителството итн ...”

Општинскиот суд Скопје го одбил барањето со образложение дека “судот има доволно докази за да донесе пресуда”.

27. На 26 јануари 1998 година Основниот суд го прогласил жалителот за виновен за недозволена трговија со дрога во смисла на членот 255 став 2 од Кривичниот законик и го осудил на казна затвор од десет години. Судот го одбил приговорот на жалителот дека имало повреда на неговото право на одбрана поради тоа што не можел да ги сослуша сведоците на обвинението, со образложение дека било невозможно истите да се повикаат. Судот ги оценил изјавите на сведоците за веродостојни, бидејќи сведоците немале можност да се договорат со Јавниот обвинител на Република Македонија да им се намалат казните во САД во замена за докази против жалителот. Судот понатаму утврдил дека сите сведоци го препознале жалителот на фотографија и дека, иако секој од нив бил сослушуван одделно од страна на истражниот судија во присуство на јавен обвинител, нивните изјави биле конзистентни и прецизни. Судот исто така го земал предвид и сведочењето на жалителот.
28. На 26 февруари 1998 година јавниот обвинител поднел жалба до Апелациониот суд во Скопје барајќи зголемување на казната со оглед на природата на извршеното дело, степенот на опасност за јавноста, фактот дека делото се однесува на организиран криминал на меѓународно ниво и фактот дека жалителот е повратник.
29. На 6 март 1998 година жалителот исто така поднел жалба до Апелациониот суд во Скопје, жалејќи се, *inter alia*, дека понискиот суд го повредил Законот за кривична постапка и членот 6 од Конвенцијата, бидејќи ја донел пресудата само врз основа на изјавите на сведоците на обвинението кои жалителот не ги испитал. Понатаму, жалителот се жалел дека судот одбил да сослуша двајца дополнителни сведоци на одбраната.
30. На 20 мај 1998 година Апелациониот суд ја отфрлил жалбата на жалителот врз основа на тоа дека Основниот суд постапил во согласност со член 325 од Законот за кривична постапка, кој предвидува дека сведоците можат да бидат сослушани во отсуство на обвинетиот или неговиот застапник ако има основана причина спротивното да е

невозможно или крајно тешко (да се види подолу во "Релевантно домашно законодавство и пракса").

Судот утврдил дека понискиот суд дал разумно образложение зошто било крајно тешко таквите сведоци на обвинението да бидат сослушани од страна на жалителот на јавната расправа. Тие биле сослушани само од истражниот судија и јавниот обвинител, но застапниците на жалителот биле повикани на распитот на сведоците и оттука имале доволно можност да присуствуваат на нивното сослушување.

Судот утврдил дека изјавите биле конзистентни и логични и биле во согласност една со друга како и во согласност со другите докази како на пример извештаите од претресот извршен во станот на синот на жалителот и на уште еден друг сведок. Тој исто така донел одлука дека двајцата сведоци за одбраната не биле релевантни бидејќи немало многу да придонесат за утврдување на вистината.

Судот ја прифатил жалбата на јавниот обвинител и ја зголемил казната на жалителот на тринаесет години затвор.

31. На 11 јуни 1998 година жалителот поднел барање за вонредно преиспитување на правосилна одлука до Врховниот суд.
32. На 2 јули 1998 година Врховниот суд го отфрлил барањето за вонредно преиспитување на правосилна одлука со образложение дека истражниот судија постапил во рамките на својата надлежност кога одлучил да ги испитува сведоците во САД и дека на жалителот и на неговите адвокати им била дадена можност да присуствуваат на сослушувањето. Понатаму, Врховниот суд утврдил дека не ќе било можно сведоците да бидат сослушани на јавната расправа, бидејќи издржувале казна затвор во странство. Согласно тоа, во согласност со одредбите на Законот за кривична постапка имало доволно причини да се оправда читањето на изјавите на јавната расправа.
33. На 6 септември 1999 година синот на жалителот изјавил пред нотар дека неговиот татко немал никаква врска со трговија на дрога. Друго лице исто така изјавило пред нотар дека жалителот се занимавал со трговија со резервни делови за моторни возила.

На 5 октомври 1999 година жалителот поднел барање до Основниот суд во Скопје за повторување на постапката врз основа на тие изјави. Неговото барање било отфрлено на 27 октомври 1999 година. На 27 декември 1999 година Апелациониот суд во Скопје ја потврдил таа одлука.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО И ПРАКСА

Закон за кривична постапка

1. *Жалби против одлуките на истражниот судија*

34. Член 22 став 6, *inter alia*, предвидува дека првостепените судови во совет од тројца судии одлучуваат за жалби поднесени против решенија на истражниот судија.

Член 382 став 1, *inter alia*, предвидува дека лице може да изјави жалба против решението на истражниот судија.

2. *Право на бранител по службена должност*

35. Во член 66 став 2 и 5 се предвидува дека претседателот на судот може да постави бранител по службена должност на лице кое е во притвор и на кое треба да му се суди.

3. *Право на разгледување на списите во предметот*

36. Според член 69 и 124 бранителот има право да ги разгледува списите во досието за предметот од денот кога овластениот тужител побарал од истражниот судија да почне претходна постапка. Обвинетиот го ужива тоа право од денот кога бил сослушан од страна на истражниот судија.

4. *Испитување на сведоци*

37. Во член 160 се предвидува дека страните може да побараат од истражниот судија да преземе одделни истражни дејствија во текот на

истрагата.

Член 161 став 4, 5 и 7 гласат:

“4. При сослушувањето на сведок имаат право да присуствуваат тужителот, обвинетиот и бранителот кога е веројатно дека сведокот нема да дојде на главниот претрес ...

5. Истражниот судија е должен на погоден начин да го извести тужителот, бранителот, оштетениот и обвинетиот за времето, местото на извршувањето на истражните дејствија на кои тие можат да присуствуваат. Ако обвинетиот има бранител, истражниот судија по правило ќе го известува само бранителот.

...

7. Лицата што присуствуваат на истражните дејствија можат да му предложат на истражниот судија да му постави... определени прашања на...сведокот...”

Член 325 став 1, 2 и 5 гласи:

“(1)Доколку докажувањето на еден факт се заснова врз забележување на некое лице, истото треба лично да се сослуша на главниот претрес. Сослушувањето не може да се замени со читање на записник од негов претходно даден исказ, ниту со писмена изјава.

(2) Надвор од случаите што се посебно предвидени во овој закон, записниците за исказите на сведоците, на сообвинетите или на веќе осудените учесници во кривичното дело, како и записниците или други писмена за наодот и мислењето на вештаците можат да се прочитаат по одлука на советот само во овие случаи ако:

1. испитаните лица умреле, душевно се разболеле или не можат да се пронај-дат, или нивното доаѓање пред суд не е можно или е значително отежнато поради старост, болест или други важни

причини

....

(5) Причините поради кои се чита записникот ќе се наведат во записникот на главниот претрес, а при читањето ќе се соопшти дали сведокот или вештакот е заколнат...

Во судската пракса, фактот дека сведок е во странство се земал во предвид како “важна причина” во смисла на значењето на член 325 став 2 т. 1 од Законот, бидејќи судот може да нема ефективни средства да го обезбеди неговото присуство на јавната расправа.

Членот 326 предвидува дека таму каде што е неопходно судот може, по свое наоѓање, да одлучи да се репродуцира снимката од изјавата на сведокот наместо да се потпира единствено на записникот.

5. Право на повикавање на сведоци

38. Член 274 став 1 и 2 гласат:

„(1) Странките и оштетениот можат и по закажувањето на главниот претрес да бараат на главниот претрес да се повикаат нови сведоци или вештаци или да се прибават други нови докази. Во своето образложение барање странките мораат да означат кои факти би требало да се докажат и со кои од предложените докази.

(2) Ако претседателот на советот го одбие предлогот за прибавување на нови докази, тој предлог може да се повтори во текот на главниот претрес.”

6. Повторување на кривична постапка

39. Член 392 предвидува дека може да се повтори кривична постапка ако, меѓу другото, пред судот се изнесе нов факт или доказ којшто може да ја потврди невиноста на осудениот или да оди во прилог на намалување на

казната.

7. *Барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда*

Членот 411 став 1 гласи:

„Обвинетиот кој правосилно е осуден на казна затвор или малолетнички затвор може да поднесе барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда поради повреда на законот во случаите предвидени со овој закон.“

Членот 412 гласи:

„За барањето за вонредно преиспитување на правосилна пресуда одлучува Врховниот суд на Република Македонија,“

Членот 413 во врска со член 355 и 356 предвидува дека таквото барање може да се поднес во случај судовите да направиле повреда на одредбите на кривичната постапка.

Членот 415 во врска со членот 408 предвидува дека кога Врховниот суд ќе го усвои барањето за вонредно преиспитување на правосилна одлука тој може да ја замени својата пресуда или да ги поништи одлуките на пониските судови и да го врати случајот на нив, или да изјави дека пониските судови направиле повреда на одредбите на кривичната постапка.

ПРАВО

40. Жалителот се жалел на повреда на член 6 став 1 и 3 т. г од Конвенцијата

односно на повреда на правото на фер судење од причина што немал можност да ги испита сведоците на обвинението чишто сведочења послужиле како единствена основа за неговата осуда и и поради тоа што неможел да обезбеди присуство и распит на два сведоци во корист на одбраната.

Релевантните делови на член 6 став 1 и 3 т. г, го предвидуваат следното:

“1. Секој ... кога е кривично гонет... секој има право на правично и јавно судење .. од страна на ... суд ...

...

3. Секој кривично обвинет ќе ги има следниве минимални права:

...

(г) сам да ги сослуша или да овласти некој друг да ги сослуша сведоците против него, како и да обезбеди присуство и сослушување на сведоци во своја полза под истите услови како за сведоците против него;...”

A. Поднесоци на лицата кои се појавуваат пред Судот

1. Жалител

41. Жалителот навел дека не му биле дадени доволно време и информации за да го организира патувањето за САД и да се подготви за испитување на сведоците на обвинението. Ова особено што иако истражниот судија планирал да патува за САД уште во ноември 1997 година, тој го повикал бранителот на жалителот само една недела пред патувањето. Поканата не содржела детални информации за местото и точниот датум на распитот, бројот и имињата на сведоците кои требало да бидат сослушани, ниту пак прашањата што истражниот судија сака да им ги постави.

Неговиот втор адвокат не бил уредно поканет бидејќи поканата била потпишана само од судскиот доставувач.

42. Жалителот тврди дека известувањето на истражниот судија до амбасадата на САД од 4 декември 1997 година ги попречило адвокатите во добивањето на виза. Ова особено што додека известувањето пристигнало во амбасадата, барањето за виза на првиот адвокат веќе бил одбиено.

Што се однесува до вториот адвокат, известувањето укажува дека тој веќе изјавил дека немало потреба да присуствува на сослушувањето и дека не може да ги плати патните трошоци. Понатаму жалителот навел дека Владата не успеала да обезбеди доказ во однос на тоа дека вториот адвокат се откажал од правото да присуствува на сослушувањето на сведоците. Како алтернатива, ако тој изјавил дека не може да ги покрие патните трошоци органите требало да му понудат да ги покријат.

И покрај желбата на жалителот да биде застапуван на сослушувањето на сведоците, тој не назначил бранител во САД бидејќи истиот не би имал познавања од законите на Република Македонија.

43. Жалителот немал доволно време да реагира и да бара патувањето да се одложи бидејќи немал сознание за точниот датум на сослушувањето, ниту пак имал доволно време да ја оспори веродостојноста на изјавите или да се жали на процедуралните грешки во текот на истрагата.

Во текот на судењето тој постојано барал одбраната да ги сослуша сведоците на обвинението но без успех.

44. На жалителот никогаш не му било дозволено да ги слушне снимките на лента од изјавите и, и покрај неговите барања, не му била дадена можност да ја провери точноста на писмените записи со оние на снимката. Понатаму, изјавите кои се земени на англиски јазик никогаш не биле преведени од овластен преведувач или пак потпишани од сведоците.

45. Жалителот навел дека било јасно од пресудите на Општинскиот и Апелациониот суд дека судовите главно, ако не и единствено, се засновале на изјавите на сведоците земени во САД, кои тој не можел да ги испита. Покрај тоа, исказите не биле сигурни со оглед на коментарите на некои од сведоците во однос на можноста да бидат обвинети или изложени на некаква опасност во Република Македонија, што укажува на тоа дека можеби им бил ветен некаков договор од истражниот судија или од обвинителството.

46. Жалителот тврдел дека Општинскиот суд одбил да сослуша двајца дополнителни сведоци на одбраната само со образложението дека на главниот претрес биле изнесени доволно докази така што дополнително сведочење не било потребно. Тие биле важни сведоци за одбраната а нивните имиња биле споменати во некои од изјавите на сведоците. Органите не се обиделе да ги најдат нивните адреси во Бугарија ниту во

САД и да ги повикаат.

47. Како заклучок, на одбраната не и била дадена соодветна и погодна можност да ги испита сведоците на обвинението чишто искази послужиле како основа за осудата на жалителот, и било одбиено барањето да се повикаат двајца сведоци во полза на жалителот.

2. Владата

48. Владата повтори дека според домашниот правен систем сите докази треба во принцип да се изведат на главниот претрес пред надлежниот суд. Меѓутоа, во некои, со закон предвидени околности можно е сведоците да не се сослушаат на главен претрес, туку само да се прочитаат нивните изјави. Според судската практика, фактот дека сведоците во случајот биле осудени и издржувале казна затвор во странство претставувал важен основ за да се земе само нивна изјава под заклетва, а да не се сослушаат лично на главниот претрес.

49. Владата остана на тврдењето дека фактот што изјавите биле земени од страна на истражен судија кој бил непристрасен и чијашто цел била да прибере докази не само против жалителот туку и во негова полза, претставува доволна гаранција за правото на жалителот на фер судење.

Домашното право исто така било применето правилно. Особено, одбраната била уредно поканета и информирана за времето и местото на сослушувањето на сведоците. Веќе на 30 септември 1997 година жалителот бил свесен за намерата на истражниот судија да го организира сослушувањето на сведоците во САД, бидејќи неговата одлука за спроведување на истрага против жалителот ги содржеле поименично сите сведоци. На жалителот му била дадена заверена копија од одлуката. Покрај другите известувања од судските органи од 1 и 10 октомври 1997 година, известувањето од 7 ноември 1997 година адресирано до амбасадата на САД јасно ги наведува имињата на сведоците што треба да се сослушаат во САД и петнаесет прашања што истражниот судија имал намера да ги постави. Сите овие документи биле составен дел на списите во судскиот предмет кон кои адвокатите на жалителот имале пристап од денот на започнување на истрагата, а кон кои жалителот имал пристап од денот кога бил првпат сослушан, во согласност со член 69 и 124 од Законот за кривична постапка.

50. До амбасадата на САД било адресирано писмено барање да се издадат потребните визи за адвокатите на жалителот. Истражниот судија продолжил со сослушувањето дури кога било јасно дека одбраната не

била во можност да присуствува од причини врз кои судот нема контрола. Првиот адвокат на жалителот не ги доставил дополнителните документи што ги барала амбасадата, а вториот адвокат претходно изјавил пред истражниот судија, можеби од тактички причини, дека нема потреба тој да присуствува на сослушувањето. Понатаму, жалителот изјавил пред истражниот судија дека ја препушта одлуката на вториот адвокат дали да присуствува или не на сослушувањето и дека има доволно средства да ги покрие патните трошоци.

Жалителот не изразил било каква желба да присуствува на сослушувањето, веројатно од причина што против него била распишана потерница од страна на надлешните органи на САД. Во секој случај, жалителот бил застапуван од два адвокати, кои уредно и благовремено биле поканети на сослушувањето.

Понатаму, жалителот не ја искористил можноста да назначи адвокат во САД ниту пак доставил писмени прашања до истражниот судија.

51. Датумите за сослушувањето на сведоците во случајот биле предложени од органите на САД кои ја пружиле помошта. Ниту жалителот, ниту неговите адвокати не барале патувањето да се одложи ниту пак потоа се жалеле дека немале доволно време за да го организираат патувањето. Владата сметала дека датумите одредени за патувањето претставуваат баланс помеѓу правото на обвинетиот на судење во разумен временски период и правото на соодветен период и услови за подготовка на одбраната.

Владата тврди дека, иако жалителот не ги сослушал сведоците, тоа не влијаело на неговото право да ги оспори нивните изјави.

52. Владата наведе дека жалителот никогаш не го оспорил начинот на кој се преведени изјавите на сведоците ниту пак нивната автентичност или точност. Покрај тоа, жалителот никогаш не побарал да ја слушне снимката со изјавите на сведоците во било која фаза од постапката.
53. Владата понатаму укажа дека судовите ги земале предвид сите околности во однос на земањето докази од соодветните сведоци, и обрнале особено внимание на исказите од овие сведоци да им се даде вистинската тежина со оглед на фактот дека жалителот немал можност да ги сослуша. Сведоците биле предупредени дека давањето на лажни изјави претставува кривично дело. Судовите не нашле валидни причини што може да фрлат сомнеж на веродостојноста на нивните изјави. Тие се потврдуваат една со друга и со други докази кои судовите ги разгледале. Особено со извештајот за претресот на станот на синот на жалителот, каде живеел жалителот, извештаите за запланата на наркотиците и други докази.

54. Одбраната имала адекватна и погодна можност да ги испита сведоците на обвинението и Владата не треба да се смета одговорна за фактот што одбраната не ја искористила таквата можност.

55. Владата тврди дека домашните судови уживаат целосна дискреција во одлучувањето кои сведоци ќе се повикаат. Во овој случај, домашните судови сметале дека нема потреба да се повикаат двајцата сведоци, бидејќи нивните сведочење било ирелевантно за утврдувањето на фактичката состојба, а судот веќе располагал со доволно. Барањето на жалителот било поднесено дури на 22 јануари 1998 година, а тој не навел причини зошто сослушувањето на тие сведоци било важно за неговата одбрана.

Б. Оценка на Судот

56. Бидејќи барањата од член 6 став 3 треба да се гледаат како еден аспект на правото на фер судење гарантирано со член 6 став 1, Судот ги разгледа жалбените наводи за повреда на член 6 став 1 и 3 т. г заедно (*види, меѓу многу други пресуди, А.М. v Italy, бр. 37019/97, став 23, ECHR 1999 – IX; и пресудата Van Mechelen and others v. The Netherlands од 23 април 1997 година, Извештаи за пресуди и одлуки 1997-III, стр. 711, став 49*).

57. Судот потсетува дека, како општо правило, националните судови се тие кои ги оценуваат доказите што им се предочени како и релевантноста на доказите кои обвинетите сакаат да ги предочат. Поконкретно, член 6 став 3 т. г им препушта на нив, повторно како општо правило, да оценат дали е соодветно да се повикаат сведоци, во смисла на "автономноста" што на тој збор му се дава во системот на Конвенцијата; тој "не обврзува на присуство и сослушување на сите сведоци во име на обвинетиот: неговата основна цел, како што е посочено со зборовите "под истите услови", е целосна "еднаквост на оружјата" во случајот". Концептот "еднаквост на оружјата", како и да е, не ја исцрпува содржината на став 3 т. г од член 6, ниту пак содржината на став 1, при што оваа фраза претставува само еден од многуте начини на примена на истиот (*види, меѓу другите, пресудата Vidal v. Belgium од 25 март 1992 година, Серија А бр. 235-Б, стр. 14, став 33; и пресудата Bricmont v. Belgium од 7 јули 1989 година, Серија А бр. 158, стр. 31, став 89*).

Задачата на Судот според Конвенцијата не е да одлучи дали изјавите на сведоците биле валидни како докази, туку да утврди дали постапката во целина, вклучувајќи го и начинот на кој се прибрани доказите, била фер (*види, меѓу другите пресуди, А.М. v Italy, наведено погоре, став 24; пресудата Van Mechelen and others, наведена погоре, стр. 711, став 50; пресудата Doorson v. The Netherlands од 26 март 1996 година,*

Извештаи 1996-II, стр. 470, став 67; и, mutatis mutandis, Garcia Ruiz v. Spain (GC), бр. 30544/96, став 28, ECHR 1999-I).

Дополнително, сите докази мора вообичаено да се изведат на јавна расправа, во присуство на обвинетиот, со цел да се обезбеди можност за изнесување на противаргументи. Меѓутоа, тоа не значи дека со цел да се употребат како докази, изјавите на сведоците мора секогаш да се дадат на јавна расправа: употребата како докази на такви изјави добиени во претходна постапка, само по себе не е спротивно на став 3 т. г и став 1 од член 6, под услов да се почитува правото на одбрана. По правило, ова подразбира дека на обвинетиот треба да ми се даде соодветна можност да ги испита сведоците против него, тогаш кога тој ја дава својата изјава или во подоцнежна фаза. (види пресудата *Saidi v. France* од 20 септември 1993 година, Серија А бр. 261-Ц, стр. 56, став 43; пресудата *Kostovski v. The Netherlands* од 20 ноември 1989 година, Серија А бр. 166, стр. 20, став 41; и пресудата *Unterperinger v. Austria* од 24 ноември 1986 година, Серија А бр. 110, стр. 14, став 31). Особено, правото на одбрана е ограничено во таа мера што се смета за некомпатибилно со барањата од член 6 ако осудата се заснова исклучиво, или во мера која е пресудна, врз изјавата на сведок кого обвинетиот нема можност да го испита при истрагата или на судењето (види пресудата *Van Mechelen and others*, наведена погоре, стр. 712, став 55).

58. Судот потсетува дека жалителот укажува на повреда на член 6 став 1 и 3 т. г од Конвенцијата во суштина по два основа: дека судењето било нефер и дека тој не можел да ги испита сведоците на обвинението чии искази послужиле како единствена основа за негова осуда и дека не можел да издејствува присуство на двајца сведоци за одбраната.
59. Јасно е дека двајцата адвокати на жалителот биле повикани на сослушувањето на сведоците. Аргументот на жалителот дека неговиот втор адвокат не бил уредно повикан (види т. 41) не е поткрепен со документите бидејќи од доставницата (види т. 15 погоре) произлегува дека адвокатот ја потпишал, иако на погрешно место.
60. Судот забележа дека непостојат индиции дека жалителот или неговиот адвокат изразиле било каква намера да присуствуваат на сослучувањето на сведоците на обвинението во САД. Особено, на 4 декември 1997 година жалителот пред истражниот судија изјавил дека одлуката дали да патува во САД или не му ја препушта на неговиот втор адвокат и дека има доволно средства да ги покрие патните трошоци. Вториот адвокат на жалителот никогаш не поднел барање за издавање виза во амбасадата на САД и никогаш не побарал одложување на сослушувањето на сведоците доколку сметал дека нема доволно време да му се издаде виза. Дотолку повеќе, првиот адвокат на жалителот никогаш не го обновил барањето за виза, а на 2 декември 1997 година жалителот го повлекол полномошното.
61. Околу судењето и жалбената фаза од постапката Судот забележува дека жалителот никогаш не се жалел дека не можел да ги испита предметните сведоци на обвинението од прчини недостиг на време или информации,

ниту пак изречно побарал да се повикаат сведоците.

62. Точно е дека исказите на сведоците играле важна улога во осудата на жалителот. Меѓутоа, изгледа дека жалителот не ја оспорил нивната содржина како таква (да се видат ставовите 22 и 25). Тој не дал било какви прашања што би сакал да им бидат поставени на сведоците. Уште повеќе, тој дури на второто рочиште се пожалил дека не можел да ги испита предметните сведоци на обвинението (види т. 25 погоре).

Домашните судови извршиле темелна и внимателна анализа на исказите на сведоците и ги земале предвид различните фактори релевантни во однос на оценката на веродостојноста на сведоците, и веродостојноста и тежината што требала да им се даде на нивните изјави. Биле разгледани и други докази кои ги потврдиле изјавите на сведоците (види т. 24 погоре).

63. Судот смета дека овој случај се разликува од *A.M. v. Italy* (наведен погоре) каде сведоците биле испрашувани од полицаец пред судењето, а на адвокатот на жалителот не му било дозволено да присуствува на истото.

64. Судот не утврди докази кои го поткрепуваат тврдењето на жалителот дека тој изразил желба да ја потврди точноста на записите но тоа право му било ускратено бидејќи јавното обвинителство тврдело дека снимката била потребна за превод.

Уште повеќе, нема докази дека жалителот побарал од судовите да му се дозволи да ги слушне снимките било на судењето или во жалбената постапка. Тој не приговорил ниту на начинот на кој се преведени изјавите, ниту пак се жалел дека нивниот превод не е правилен. Судот утврдил дека сведоците дале заклетва и ги дале своите изјави во присуство на овластен судски преведувач.

65. Што се однесува до жалбените наводи на жалителот дека не бил во можност да повика и да испита двајца дополнителни сведоци, Судот утврди дека тој имал можност да побара повикување на сведоците во текот на предистражната постапка, со неговите поднесоци со кои укажувал дека непостои негова одговорност, или на расправите одржани на 12 и 13 јануари 1998 година. Меѓутоа, тој поднел такво барање дури на расправата одржана на 22 јануари 1998 година.

67. Судот утврди дека адресите на двајцата сведоци кои живееле или во Бугарија или во САД биле непознати. Според тоа, ќе било тешко да се повикаат. Имајќи ги предвид причините на кои се повикува жалителот за сослушување на овие сведоци (види т. 26), Судот цени дека одбивањето да се сослушаат во постоечките околности не било како такво спротивно на член 6 став 3 т. г од Конвенцијата.

68. Како заклучок, Судот смета дека на жалителот му е дадена соодветна

можност да ја презентира својата одбрана. Одбивањето на судот да се повикаат двајцата дополнителни сведоци не ги ограничило неговите права на одбрана до тој обем за да се заклучи дека тој немал фер судење во смисла на значењето на член 6 став 1 и 3 т. г од Конвенцијата.

Следи дека немало повреда на член 6 став 1 и 3 т. г од Конвенцијата во овој случај.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

Утврди дека нема повреда на член 6 став 1 и 3 т. г од Конвенцијата.

Изготвено на англиски, и објавено во писмена форма на 31 октомври 2001 година, согласно член 77 став 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Erik Fribergh

Секретар

Christos Rozakis

Претседател

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

СОВЕТ НА ЕВРОПА

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ТРЕТ ОДДЕЛ

ЈАНЕВА против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(жалба бр. 58185/00)

ПРЕСУДА

(Пријателско спогодување)

СТРАЗБУР

3 октомври 2002

Оваа пресуда е конечна, но може да биде предмет на редакциски измени.

Напомена: Македонскиот превод на текстот на одлуката на Европскиот суд за човекови права е исклучиво информативен и од него не произлегуваат никакви права и/или обврски. Единствено официјалниот текст на одлуката на Европскиот суд за човекови права на англиски и/или француски јазик, објавена од страна на Судот е автентичен и се смета за оригинал. Не е дозволено објавување на овој превод на било каков начин без претходна дозвола од страна на Министерството за правда на Република Македонија, освен во случај доколку се користи за информирање.

Во случајот Јанева против Република Македонија,

Европскиот Суд за човекови права (Трет оддел), заседавајќи како судски совет во состав:

Mr G. RESS, *Претседател*,
Mr I. CABRAL BARRETO,
Mr P. KŪRIS,
Mr B. ZUPANČIČ,
Mr J. HEDIGAN,
Mrs M. ЦАЦА-НИКОЛОВСКА,
Mr K. TRAJA, *судиш*,
и Mr V. BERGER, *секретар*,

Расправајќи на затворена седница на 12 септември 2002,

Ја донесе следнава пресудата, усвоена на истиот датум:

ПОСТАПКА

1. Постапката е иницирана со жалба (бр. 58185/00) против Република Македонија поднесена до Судот согласно членот 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи („Конвенцијата“) од страна на македонскиот државјанин, г-ѓа Софка Јанева („жалител“), на 9 февруари 2000 година.
2. Жалителот беше застапуван од страна на г-дин Трајче Торев, адвокат од Штип. Владата на Република Македонија („Владата“) беше застапувана од страна на нејзиниот Агент г-ѓа Радица Лазареска Геровска.
3. Жалителот се жали согласно Член 6 став 1 од Конвенцијата, на наводна повреда на правото на судење во разумен рок и правото на фер постапка.
4. На 16 ноември 2000 година Судот (втор оддел) со своја делумна одлука, жалбата на жалителот во делот кој се однесува на наводна повреда на правото на фер судењето ја прогласи за недопуштена.
5. На 23 октомври 2001, по приемот на обсервациите поднесени од страна на странките во постапката, Судот ја прогласи жалбата за прифатлива во делот кој се однесува на прекумерната должина на постапката.
6. На 1 ноември 2001 Судот го измени составот на одделот (член 25 став 1 од Деловникот на судот). Овој предмет беше распределен на новоформируваниот трет оддел.
7. На 26 октомври 2001, по извршената размена на преписки, Секретарот им

предложи на странките да се обидат да постигнат пријателска спогодба во смисла на член 38 став 1 т. б од Конвенцијата. На 4 и 17 април 2002 година, и жалителот и Владата, доставија формална изјава прифаќајќи пријателско решавање на предметот.

ФАКТИ

8. Жалителот е роден и живее во Штип (Република Македонија).
9. На 30 декември 1991 година сопругот на жалителот г-ѓа Јанева, завел граѓански спор пред Судот на Здружен труд во Штип, спорејќи го решението за престанок на неговиот работен однос.
10. На 27 мај 1997 година, жалителот ја презел парницата, по смртта на нејзиниот сопруг.
11. Во текот на периодот кој е во надлежност на Судот *ratione temporis*, предметот бил расправан во две инстанци, а сеуште е на одлучување пред Врховниот Суд.

ПРАВО

12. На 17 април 2002 Судот, од Владињот агент ја прими следната изјава:

“Изјавувам дека, во правец на постигнување на пријателско решавање на напреднаведениот предмет, Владата на Република Македонија понудува да и исплати 77,000 EUR на Г-ѓа Софка Јанева. Овој износ е предвиден за надомест на претрпената материјална и нематеријална штета, како и направените трошоци во текот постапка, а ќе бидат исплатени во рок од три месеци, сметано од денот на приемот на Пресудата на Судот, согласно член 39 од Европската Конвенција за човекови права. Исплата претставува конечно решавање на спорот.

Владата презема обврска да не бара предметот да биде разгледуван од страна на Големиот судски совет согласно Член 43 став 1 од Конвенцијата.”

13. На 4 април 2002 година Судот, ја прими следната изјава на жалителот потпишана од неговиот застапник:

“Забележувам дека Владата на Република Македонија е спремна на г-ѓа Софка Јанева да и исплати износ од 77,000 EUR за надомест на претрпената материјална и нематеријална штета, како и за надомест на трошоците направени во текот на постапката, а во правец на постигнување на пријателско решавање на гореспоменатиот случај, за кој во тек е постапка пред Европскиот суд за човекови права.

Жалителот го прифаќа предлогот и се откажува од било какви дополнителни побарувања против Република Македонија по однос на жалбата. Жалителот изјавува дека ова претставува конечно решавање на спорот.

Оваа изјава е дадена во правец на пријателското решавање на спорот кое го постигнаа Владата и Жалителот.

Жалителот презема обврска да не бара предметот да биде разгледуван од страна на Големиот

судски совет согласно член 43 став 1 од Конвенцијата, по приемот на судската сресуда.”

14. Судот утврди дека странките постигнале спогодба (член 39 од Конвенцијата) и нагласува дека оваа спогодба ја опфаќа претрпената материјална и нематеријална штета како и трошоците направени во домашните постапки. Исполнет е и критериумот спогодувањето да се заснива на почитување на човековите права онака како тие се дефинирани во Конвенцијата и нејзините Протоколи (Член 37 став 1 *in fine* на Конвенцијата и член 62 став 3 од Деловникот на Судот).

15. Согласно изнесеното, Предметот ќе биде симнат од листата на судски предмети.

ОД ТИЕ ПРИЧИНИ СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. Одлучи да го симне предметот од листата на судски предмети;
2. Утврди дека странките преземаат обврска да не бараат разгледување на предметот од страна на големиот судски совет.

Изработена на англиски јазик и објавена на 3 октомври 2002 согласно член 77 став 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Vincent BERGER

Секретар

Georg RESS

Претседател

CONSEIL
DE L'EUROPE

COUNCIL
OF EUROPE

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

СОВЕТ НА ЕВРОПА
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

АТАНАСОВИЌ И ДРУГИ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(жалба бр.13886/02)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

22 декември 2005

КОНЕЧНА

12/04/2006

Оваа пресуда ќе стане конечна во согласност со условите предвидени во член 44 став 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

Напомена: Македонскиот превод на текстот на одлуката на Европскиот суд за човекови права е исклучиво информативен и од него не произлегуваат никакви права и/или обврски. Единствено официјалниот текст на одлуката на Европскиот суд за човекови права на англиски и/или француски јазик, објавена од страна на Судот е автентичен и се смета за оригинал. Не е дозволено објавување на овој превод на било каков начин без претходна дозвола од страна на Министерството за правда на Република Македонија, освен во случај доколку се користи за информирање.

Во случајот Атанасовиќ и други против Република Македонија,

Европскиот суд за човекови права (Трет оддел), заседавајќи како совет во состав:

Г-дин В.М. Zupancic, *Претседател*,

Г-дин Ј. Hedigan,

Г-дин С. Birsan

Г-ѓа М.Цаца-Николовска,

Г-ѓа R. Jaeger

Г-дин Е. Myjer

Г-дин David Thor Bjorgvinsson, *суди*

и Г-дин V.Berger, *секретар на оддел*,

Расправајќи на затворена седница на 1 декември 2005,

Ја донесе следнава пресуда :

ПОСТАПКА

1. Постапката е иницијална со жалба (бр.13886/02) против Република Македонија поднесена до Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на основните човекови права и слободи (“Конвенцијата”) од страна на тројца македонски државјани, г-дин Михајло Атанасовиќ, г-дин Славко Атанасовски и г-ѓа Савка Милановска (“жалители”), на 16 јануари 2002.
2. Македонската Влада (“Владата”) беше застапувана од страна на нејзиниот Агент, г-ѓа Р.Лазареска-Геровска.
3. На 10 март 2004 Судот одлучи да ја достави на одговор до Владата жалбата во врска со должината на постапката и непостоењето на ефикасен правен лек во однос на должината на истата. Согласно член 29 став 3 од Конвенцијата, Судот реши истовремено да одлучува по допуштеноста и основаноста на жалбата.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИТЕ НА СЛУЧАЈОТ

4. Жалителите, г-дин Михајло Атанасовиќ, г-дин Славко Атанасовски и г-ѓа Савка Милановска се државјани на Република Македонија, родени (последователно) во 1937, 1945 и 1926 година и живеат во Куманово, Република Македонија.
5. Со пресуди на тогашниот кумановски Општински суд од 7 декември 1988 и 17 мај 1989, жалителите се здобиле со делови од подвижен и недвижен имот од г-дин С.А., таткото на првиот и вториот жалител.
6. Во 1989 жалителите покренале постапка за делба на имотот на г-дин С.А.

На 22 ноември 1990 Општински суд во Куманово одлучил по барањето на жалителите и го поделил имотот. Г-дин С.А. меѓудругото бил задолжен да и плати одредена сума на секој од жалителите, како надомест за подвижниот имот кој му бил доделен само на него.

7. Бидејќи г-дин С.А. не ги исплатил определените износи, жалителите иницирале извршна постапка пред Кумановскиот Основен суд.
8. На 20 март 1991 Општински суд во Куманово наредил јавна продажба на одредени предмети во сопственост на г-дин С.А со цел да се реализираат побарувањата на жалителите.
9. На 17 септември 1991, Општински суд во Куманово го усвоил приговорот на г-дин С.А. во однос на тоа дека каматата била погрешно пресметана и наредил нова пресметка.
10. На 15 декември 1991 г-дин С.А. починал. На 10 Март 1992, судот ја ставил постапката во мирување до донесување на одлука за распределба на оставината на г-дин С.А.
11. Со одлука од 21 мај 1993, донесена во посебна оставинска постапка, Општински суд во Куманово определил 5 наследници на имотот на г-дин С.А.: првиот и вториот жалител и нивните три браќа – г-дин С.К., г-дин К.И. и г-дин Ц.И. Секој од наследниците добил еднаков дел од имотот на нивниот починат татко.
12. На 22 декември 1993 жалителите побарале Општински суд во Куманово да ја продолжи извршната постапка против еден од нивните браќа, г-дин Ц.И. Жалителите тврделе дека г-динот Ц.И. треба да ги преземе долговите на нивниот починат татко кон нив бидејќи тој го користел имотот на г-динот С.А. пред неговата смрт и остварил корист од истиот.
13. На 20 март 1994 судот го одобрил барањето на жалителите и го одобрил извршувањето против г-динот Ц.И.
14. На 9 мај 1994 Општински суд во Куманово го прифатил приговорот на г-дин Ц.И. и ја прекинал извршната постапка. Судот одлучил да ги продолжи постапките против сите 5 члена за извршување на побарањето само на третиот жалител. Така, првиот и вториот жалител станале должници, а третиот жалител – единствен доверител.
15. На 14 декември 1995 тогашниот Окружен суд во Скопје ги прифатил жалбите на жалителите и на г-дин Ц.И. Тој ја укинал одлуката на понискиот суд и го вратил премеот на повторно одлучување. Тој, *inter alia* го упатил понискиот суд да го преиспита предметот врз основа на член 144 од Законот за наследувањето, дали, и доколку е така, во кој износ г-динот Ц.И. им должел пари на жалителите. Исто така му наредил на понискиот суд да утврди дали износот на долгот бил правилно пресметан.

16. Од страна на Општински суд во Куманово не биле преземени никакви понатамошни процесни дејствија.

17. На 9 декември 1998 жалителите побарале кумановскиот Основен суд да ја продолжи извршната постапка и да ги преоцени нивните првични барања. Жалителите не добиле одговор на нивното барање.

II. ДОМАШНО ПРАВО

A. Устав на Република Македонија

18. Член 99 став 3, како важно предвидува дека судија ќе биде разрешен: заради потешка дисциплинска повреда пропишана со закон, што го прави недостоен за вршење на судиската функција, а чие постоење го утврдува Републичкиот судски совет; заради нестручно и несовесно вршење на судиската функција што во постапка утврдена со закон го утврдува Републичкиот судски совет.

19. Член 105 предвидува дека Републичкиот судски совет на (Националното) Собрание му предлага избор и разрешување на судии и утврдува предлог за разрешување од судиска функција во случаите утврдени со Уставот; одлучува за дисциплинската одговорност на судиите; ја оценува стручноста и совесноста на судиите во вршењето на нивната функција.

Б. Закон за судовите

20. Согласно член 76 став 1, работите на правосудната управа ги врши Министерството за правда..

21. Член 76 став 2 предвидува дека за вршење на работите на правосудната управа Министерството за правда комуницира со претседателот на соодветниот суд.

22. Член 77 предвидува, меѓудругото, дека следните работи спаѓаат под делокругот на правосудната управа: испитување на претставките и поплаките на граѓаните на работата на судовите кои се однесуваат на оддолжување на судската постапка или на работата на судските служби; надзор на ажурното вршење на работите во судот.

23. Согласно Член 81, Претседателот на судот го претставува истиот, ја организира работата и презема мерки заради невремено и уредно вршење на работите во судот.

В. Закон за Републички Судски совет

24. Членот 32 предвидува, меѓудругото, дека Советот ја оценува стручноста и совесноста на судиите кога податоците за постигнатите резултати, бројот на решените предмети, квалитетот и ажурноста во работата упатуваат на констатација дека судиската функција нестручно, несовесно и воопшто

непрофесионално се врши.

ПРАВО

I. НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА ЧЛЕН 6 СТАВ 1 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

25. Жалителите се жалеле дека должината на постапката била во спротивност со барањето за “разумен рок”, во согласност со членот 6 став 1 од Конвенцијата, кој гласи:

“Во определувањето на граѓанските права и обврски,..... секој има право на судење во разумен рок од страна натрибунал...”

26. Судот утврди дека извршната постапка започнала на 20 Март 1991 кога Општинскиот суд во Куманово ги прифатил барањата на жалителите и наредил извршување во корист на жалителите. Сепак, периодот кој е во надлежност на Судот не започнува на тој датум туку на 10 Април 1997, по влегувањето во сила на Конвенцијата во Република Македонија (види *Horvat v. Croatia*, бр. 51585/99, § 50, ЕСЧП – 2001-VIII).

27. Во таа смисла, Судот повторува дека членот 6 став 1 од Конвенцијата бара сите фази од судските постапки за “определување на ...граѓанските права и должности”, не исклучувајќи ги стадиуми по донесувањето на мериторна пресуда, да бидат спроведени во разумен рок (види *Estima Jorge v. Portugal*, пресуда од 21 Април 1998, Извештај на пресуди и одлуки 1998-II, § 35; *Robins v. The United Kingdom*, пресуда од 23 Септември 1997, Извештај 1997-B, став 1809 § 28). Освен тоа, Судот смета дека извршната постапка треба да се сметаат за втор стадиум од постапката која започнала во 1989, кога била иницирана постапката за делба на имот (види *Zappia v. Italy*, пресуда од 26 септември 1996, Извештај за пресуди и одлуки 1996-IV, § 20; *Di Pede v. Italy*, пресуда од 26 септември 1996, Извештај за пресуди и одлуки 1996-IV, § 24). Бидејќи извршните постапки сеуште траат, спорниот период сеуште не завршил. Сепак, Судот утврди дека извршните постапки траеле повеќе од 14 години, од кои речиси осум и пол години по ратификацијата на Конвенцијата од страна на Република Македонија.

28. Судот повторува дека со цел да се определи разумноста на должината на постапката, мора да се земе во предвид состојбата на предметот на 10 април 1997 (види, помеѓу останатото, *Foti and others v. Italy*, пресуда од 10 декември 1982, Серија А бр. 56, страна 18, § 53; *Styranski v. Poland*, бр. 28616/95, § 46, ЕСЧП 1998-VIII). Оттука, Судот утврди дека во моментот на влегувањето во сила на Конвенцијата во Република Македонија, извршните постапки траеле околу 6 години.

A. Допуштеност

29. Владата наведе дека жалителите не искористиле ниеден правен лек во врска со должината на постапките и дека пропуштилe да преземат било какво дејствие да ја забрзаат постапката. Владата тврди дека жалителите можеле согласно Законот за судовите (Законот) да побараат од

Претседателот на кумановскиот Општински суд и од Министерството за правда да се забрзаат постапките. Таа исто така тврди дека жалителите можеле да му се обратат на Републичкиот судски совет со истото барање. Таа посочи дека доколку жалителите презеле некое од овие дејствија пред наведените органи, постапката не би се одолговлекла до тој степен. Владата исто така го негира постоењето на барањето на жалителите за забрзување на постапките поднесено до Општинскиот суд во декември 1998.

30. Жалителите ги спорат владините приговори нагласувајќи дека судот е одговорен за преземање на неопходните мерки за обезбедување на ефикасно правораздавање. Тие тврдат дека постапката се поведува по службена должност и дека претседателите на судовите имаат овластувања во врска со ефикасноста на судиите и начинот на кој се водат постапките. Тие исто така повторно укажаа на валидноста на нивниот допис од 9 декември 1998 со кој бараат националните судови да ја продолжат постапката.
31. Судот утврдува дека правните средства посочени од страна на Владата, односно барањето до претседателот на кумановскиот Општински суд, Министерството за правда и Републичкиот судски совет за забрзување на постапките, кои во суштина се состојат од поднесување на поплака до надзорниот орган со предлог да ги искористи своите овластувања доколку смета дека е потребно. Ако такво барање биде поднесено, органот може но не мора да преземе ништо против лицето кон кого е насочена поплаката, во случај доколку смета дека истата е основана. Во спротивно нема да преземе никакво дејствие. Доколку се преземе дејствие, постапувањето ги вклучува само органот кој постапува и лицата кон кои е насочена поплаката. Жалителите не би биле страна во оваа постапка и само би биле информирани за начинот на кој органот постапил со нивната поплака (види, *mutatis mutandis, Horvat v. Croatia*, бр. 51585/99, § 47, ЕСЧП 2001-VIII).
32. Оттука, Судот наоѓа дека правните средства посочени од Владата не се соодветни и ефикасни правни средства кои жалителите требало да ги искористат во смисла на член 35 од Конвенцијата. Според тоа, приговорот на Владата мора да биде одбиен. Судот понатаму наоѓа дека жалбата не е недопуштена по други основи. Според тоа мора да биде прогласена за допуштена.

Б. Основаност

33. Судот наоѓа дека разумноста на должината на постапката мора да се оценува во смисла на околностите на предметот и земајќи ги во предвид следниве критериуми: сложеноста на предметот, однесувањето на жалителите и на надлежните органи и засегнатиот интерес на жалителите во спорот (види меѓу останатите, *Frylender v. France* (GC), бр. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII; *Humen v. Poland* (GC), бр. 26614/95, § 60; *Comingersoll S.A. v. Portugal* (GC), бр. 35382/97, ECHR 2000-IV; *Philis v. Greece* (бр.2), пресуда од 27 јуни 1997, Извештаи од Пресуди и одлуки 1997-IV, § 35).
34. Жалителите ги повториле своите жалбени наводи во однос на должината на

извршната постапка.

35. Владата изјави дека пасивноста на судијата во постапката во случајот главно го предизвикало оддолжувањето на постапките. Владата нагласи дека од непознати причини кумановскиот Основен суд не постапувал по предметот од 1995 кога бил вратен од тогашниот Окружен суд. Владата тврди дека жалителите исто така придонеле за должината на постапката пропуштајќи да се обратат до надлежните органи со барање за забрзување на постапките.
36. Судот потсетува дека е обврска на државите - договорнички да ги организираат своите правни системи на таков начин што нивните судови ќе можат да му го гарантираат на секого правото на одлука во споровите поврзани со граѓанските права и обврски во разумен временски рок (види, помеѓу другите, *Muti v. Italy*, пресуда од 23 март 1994, серија А бр. 281-Ц, §15; *Horvat*, цитиран погоре, § 59).
37. Што се однесува до однесувањето на органите, Судот забележа дека Владата не тврди дека домашните судови покажале должно внимание во текот на постапката. Всушност, Владата не се обидела да го оправда долгиот период на неактивност на кумановскиот Основен суд во извршната постапка по враќањето на предметот на повторно одлучување.
38. Бидејќи извршната постапка сеуште трае, спорниот период сеуште не е завршен. Постапката веќе трае околу четиринаесет години и шест месеци, од кои повеќе од осум ипол години по ратификацијата на Конвенцијата од страна на Република Македонија. Постапките биле во застој пред кумановскиот Општински суд од 1995 кога Окружниот суд го вратил предметот на повторно одлучување. Со оглед на тоа што оттогаш не се преземени други дејствија, Судот смета дека одговорноста за таквото долго траење на постапките е одговорност на домашните органи.
39. Што се однесува до однесувањето на жалителите, Судот смета дека Владата не покажала дека жалителите располагаале со реална можност да ја забрзаат постапката. И покрај информацијата обезбедена од Владата, Судот не утврди дека било кое од посочените можности би имало некаков изглед за успех, со оглед на дискреционите овластувања на надлежните органи. Во овие околности, се чини дека наводната пасивност на жалителите не придонела за забавување на постапките.
40. Земајќи ги во предвид критериумите утврдени во судската пракса и сите околности на случајот, Судот смета дека должината на постапката која сеуште трае, не го задоволува барањето за судење во разумен рок. Согласно тоа, постои повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата .

II. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 13 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

41. Жалителите исто така се жалат на непостоење на ефикасен правен лек во однос на долготраењето на постапката во нивниот случај. Тие тврдат, дека

согласно тоа постои повреда на член 13 од Конвенцијата, кој предвидува:

“Секој чии права и слободи определени во Конвенцијата се повредени ќе има ефективен лек пред домашните органи без оглед на тоа што повредата била сторена од лица кои вршеле службена должност.”

42. Владата призна дека националниот правен систем не обезбедува ефикасен правен лек во врска со жалбите за должината на постапката. Владата исто така наведе дека правото на судење во разумен рок не е експлицитно заштитено во Уставот и дека од тие причини странката не може да се повика на истото во постапка пред домашните органи.
43. Жалителите не дадоа коментар.
44. Судот повторува дека членот 13 од Конвенцијата гарантира ефикасен правен лек пред домашните органи за наводна повреда на барањето за судење во разумен рок од член 6 став 1 (види *Kudla v. Poland* (GC), бр. 30210/96, § 156, ЕСЧП 2000-XI).
45. Согласно судската пракса, Судот потсетува дека правните лекови, кои се однесуваат на должината на постапката, а им се достапни на странките на домашно ниво, се ефикасни во смисла на членот 13 од Конвенцијата ако спречуваат наводна повреда или понатамошно егзистирање на истата, или обезбедуваат соодветен надомест за секоја повреда која што веќе се случила (види *Kudla*, цитиран погоре, § 158). Членот 13 нуди алтернатива: правниот лек е „ефикасен“, доколку може да се употреби за да издејствува побрзо донесување на одлука од страна на органот кој постапува по предметот, или да и обезбеди на странката соодветен надомест за одоговлечекувањето кое веќе настанало. (види *Kudla*, цитиран погоре, § 159).
46. Судот утврди дека Владата го признава недостаток на ефикасен правен лек во однос на должината на постапките во домашниот правен систем. Освен тоа, таа исто така укажа дека барањата за забрзување на постапките до надлежните органи не може да се сметат како правни лекови во однос на одоговлекувањето односно должината на постапката (види став 31 погоре).
47. Согласно горенаведеното, Судот наоѓа дека во овој случај имало повреда на членот 13 од Конвенцијата со оглед на тоа што жалителите немале домашно правно средство со кое би можеле да го остварат своето “право на судење во разумен рок”, гарантирано со членот 6 став 1 од Конвенцијата.

III. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 14 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

48. Жалителите се жалеле дека биле дискриминирани во однос на другите доверители, со оглед на тоа во тоа време побарувањата на истите во целост биле извршени. Членот 14 од Конвенцијата предвидува :

“Уживањето на правата и слободите признати со оваа Конвенција ќе се обезбеди на сите без дискриминација без оглед на пол, раса, боја на кожа, јазик, религија, политичко или друго уверување, национално или социјално потекло, припадност на

национално малцинство, сопственост, род или друг статус.”

49. Согласно судската пракса, тврдењето за повреда на член 14, се смета за точно доколку се утврди, меѓудругото, дека ситуацијата на наводната жртва може да се смета за слична на онаа на лицата кои биле подобро третирани (види, *mutatis mutandis*, *Fredin v. Sweden* (бр. 1), пресуда од 18 Февруари 1991, Серија А бр. 192, п.19, т.60). Ваквата разлика во односот е дискриминачка во отсуство на “објективно и разумно оправдување”, односно, доколку истото не е оправдано со “законска цел” и доколку не постои “разумна врска на пропорционалност помеѓу употребените средства и целта која требало да се постигне” (види *Hoffman v. Austria*, пресуда од 23 јуни 1993, Серија А бр. 255-Ц, § 31; *Darby v. Sweden*, пресуда од 23 Октомври 1990, серија А бр. 187, § 31).
50. Судот смета дека не може да се смета дека жалителите биле во ситуација аналогна на онаа на другите доверителки кои успеале да ги остварат своите побарувања во тоа време го оглед на тоа што статусот на доверител во извршната постапка и неговиот изглед за успех зависат од околностите на случајот.
51. Оттука, следи дека оваа барање е очигледно неосновано и мора да биде одбиено во согласност со член 35 ставови 3 и 4 од Конвенцијата.

IV. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

52. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

“Кога Судот ќе оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на протоколите, и доколку внатрешното право на засегнатата Високата Договорна Страна овозможува само делумен надомест на штета, Судот доколку е неопходно, ќе додели правична отштета на повредената страна.”

А. Штета

53. Жалителите побараа 96,693.56 евра (ЕУР) на име надомест на материјална штета; не побараа надомест на нематеријална штета.
54. Владата ги оспори овие барања како неосновани. Владата го повика Судот да земе во предвид дека евентуалното утврдување на повреда, само по себе претставува доволен надомест за било каква штета во конкретниот случај. Како алтернатива, Владата побара од Судот да го определи износот на правичниот надомест врз основа на својата судска пракса и економската ситуација во државата.
55. Судот не утврди никаква причинско-последична врска помеѓу утврдената повреда и наводната материјална штета; според тоа, ова барање го одби.

Б. Трошоци

56. Жалителите не бараа надомест на трошоците. Согласно тоа, Судот во овој

поглед не досуди никаков износ.

ОД ОБИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ

1. *Едногласно ги прогласи* за допуштена жалбата во однос на прекумерната должина на постапката и отсуството на правен лек во однос на должината на постапката, додека остатокот од жалбата ја прогласи за недопуштена;
2. *Утврди* со шест гласа наспроти еден дека имало повреда на Член 6 став 1 од Конвенцијата;
3. *Утврди едногласно* дека имало повреда на Член 13 од Конвенцијата;
4. *Го одби едногласно* барањето на жалителите за правичен надомест.

Изготвено на англиски и доставено на 22 Декември 2005 година, согласно членот 77 став 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Vincent BERGER

Заменик секретар

Boštjan M. ZUPANČIČ

Претседател

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

**СОВЕТ НА ЕВРОПА
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА**

ТРЕТ ОДДЕЛ

ДУМАНОВСКИ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(жалба бр.13898/02)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

8 декември 2005

КОНЕЧНА

3/07/2006

Оваа пресуда ќе стане конечна во согласност со условите предвидени во член 44 став 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

***Напомена:** Македонскиот превод на текстот на одлуката на Европскиот суд за човекови права е исклучиво информативен и од него не произлегуваат никакви права и/или обврски. Единствено официјалниот текст на одлуката на Европскиот суд за човекови права на англиски и/или француски јазик, објавена од страна на Судот е автентичен и се смета за оригинал. Не е дозволено објавување на овој превод на било каков начин без претходна дозвола од страна на Министерството за правда на Република Македонија, освен во случај доколку се користи за информирање.*

Во случајот Думановски против Република Македонија,
Европскиот суд за човекови права (Трет оддел), заседајќи како совет во состав:

Г-дин В.М. Zupancic, *Претседател*,
Г-дин L. Caflich,
Г-дин М.Цаца - Николовска,
Г-дин V. Zagrebelsky,
Г-дин A. Gyulumyan,
Г-дин David Thor Bjorgvinsson,
Г-дин I.Ziemele, *судии*,
и Г-дин M. Villiger, *заменик секретар на оддел*,

Расправајќи на затворена седница на 17 ноември 2005,
Ја донесе следнава пресуда :

ПОСТАПКА

1. Постапката е иницирана со жалба (бр.13898/02) против Република Македонија поднесена до Судот согласно чл. 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи (“Конвенцијата”) од страна на македонскиот државјанин, г-дин Трајко Думановски (“жалител”), на 27 февруари 2002.
2. Македонската Влада (“Владата”) беше застапувана од нејзиниот агент, г-ѓа Р.Лазареска – Геровска.
3. На 10 март 2004 година Судот одлучи да ја достави на одговор жалбата во врска со должината на постапката. Согласно член 29 став 3 од Конвенцијата, Судот реши истовремено да одлучува по допуштеноста и основаноста на жалбата.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

4. Жалителот е роден 1944 година и живее во Куманово.
5. На 4 август 1995 година, Републичкиот завод за вработување - Бирото за вработување Куманово (“Биро”) му доделило на жалителот, кој бил отпуштен, месечен надомест во случај на невработеност, во износ еднаков на најмалата плата намалена за 20%.
6. На 28 август 1995 година жалителот ја обжалил одлуката пред Министерството за труд и социјална политика (“Министерство”), тврдејќи дека неговиот надоместок бил погрешно пресметан. Тој тврдел дека износот на надоместокот треба да се заснова на просекот од трите негови последни месечни плати намален за 50 %.
7. Со оглед на тоа што Министерството не превзело никакво дејствие, жалителот повел управен спор пред Врховниот суд на Република Македонија.
8. На 24 април 1997 година Врховниот суд ја отфрлил неговата жалба со образложение дека пропуштил повторно да ја поднесе жалбата до Министерството пред да поведе управен спор .
9. На 21 јули 1997 година жалителот повторно поднел жалба до Министерството.
10. На 27 август 1997 година Бирото, кое што ги доставува жалбите до Министерството, ја отфрлило истата, наоѓајќи дека тој веќе еднаш ја обжалил првостепената одлука како и поради тоа што одлуката на Врховниот суд од 24 Април 1997 год не содржела правна поука.
11. На 15 декември 1997 година жалителот поднел нова жалба до Врховниот суд, поради непостапување на Министерството и отфрлањето на неговата претходна жалба. Министерството не одговорило на наводите во жалбата ниту пак ги доставило бараните документи до Врховниот суд.
12. На 28 април 1999 година Врховниот суд ја усвоил жалбата на жалителот и му наложил на Министерството да одлучи по неговата жалба од 28 август

1995 година во рок од 30 дена од доставата на одлуката. Врховниот суд исто така утврдил дека Бирото неосновано ја отфрлило жалбата на жалителот наместо да ја проследи истата до Министерството со цел одлучување по истата.

13. Со оглед на тоа што Министерството не превзело ништо, жалителот се обратил до Врховниот суд со барање за мериторно одлучување.
14. На 6 октомври 1999 година Врховниот суд ја поништил одлуката на Бирото од 1995 година и го вратил случајот на повторно разгледување.
15. На 26 ноември 1999 година Бирото го отфрлило барањето на жалителот.
16. На 2 декември 1999 година жалителот поднел жалба до Министерството.
17. Со оглед на тоа што истото не презело ништо, на 7 февруари 2000 жалителот повторно се обратил до Министерството.
18. Извесно е дека жалителот повел управен спор пред Врховниот суд поради пасивноста на Министерството.
19. Во меѓувреме на неодреден датум пред 15 август 2000 година Министерството ја потврдilo одлуката на Бирото од 26 ноември 1999 година. Наводно, оваа одлука му била доставена на жалителот на 18 август 2000 година.
20. На 27 јули 2001 година Врховниот суд ја потврдил одлуката на Министерството, утврдувајќи дека надоместокот поради невработеност на жалителот бил пресметан согласно законот.
21. Одлуката била доставена на жалителот на 17 септември 2001 година.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО

22. Релевантните одредби од Законот за управни спорови го предвидуваат следново:
23. Член 7 став 1, предвидува дека управен спор пред Врховен суд може да се поведе против управен акт донесена од страна на второстепен управен орган.
24. Член 26 став 1, предвидува дека доколку второстепениот управен орган не одлучи во рок од 60 дена (или за пократок период, во случај така да е предвидено со посебен пропис) по жалбата поднесена против првостепената управна одлука, а тоа не го стори ни во следните 7 дена по повторното поднесување на жалбата, засегнатата странка може да поведе управен спор пред Врховен суд како да жалбата била отфрлена.
25. Член 42 став 1, предвидува дека Врховниот суд во управен спор одлучува со донесување на пресуда.
26. Член 42 став 2 предвидува дека жалбата може да биде усвоена или одбиена како неоснована. Ако жалбата биде усвоена, судот го поништува спорениот управен акт.
27. Член 42 став 3 предвидува, доколку судот утврди дека спорениот управен акт треба да биде поништен, а самата природа на предметот и расположливите информации се доволни за да му овозможат на судот самиот да донесе конечна одлука, судот ќе го реши управниот спор со пресуда. Таквата пресуда го заменува оспорениот акт.
28. Член 42 став 4 предвидува дека во случај на доволно информации, судот со одлуката за поништување на спорниот управен акт исто така ќе одлучи и за

барањето на жалителот, да се врати предметот на повторно разгледување или за штетата. Во спротивно, судот ќе го упати жалителот на граѓанска постапка.

29. Член 42 став 5 предвидува дека доколку жалбата е поднесена согласно член 26 од законот, и ако судот смета дека е основана, ја усвојува истата со пресуда и дава напатствија за постапување на релевантниот управен орган.
30. Член 62 предвидува дека кога судот го поништува управниот акт против кој бил поведен управен спор, работата се враќа во состојбата која постоела пред донесувањето на тој акт. Ако самата природа на предмет во оваа постапка бара да се донесе нова одлука која што ќе ја замени одлуката која била поништена, управниот орган ќе ја донесе таква одлука без одлужување или најдоцна 30 дена од донесувањето на пресудата. Така, управниот орган е врзан за ставот на судот и дадените напатствија во однос на постапувањето.
31. Член 63 предвидува ситуацијата кога управниот орган, чија одлука е поништена, донесе одлука спротивна на ставот на судот или неговите напатствија во однос на постапувањето. Ако засегнатата странка поднесе повторно жалба, судот ја поништува оспорената одлука и самиот мериторно одлучува за предмет со донесување на пресуда за таа цел. Ваквата пресуда ќе ја замени одлуката на надлежниот управен орган. Судот соодветно ќе го извести и надлежниот надзорен орган.
32. Член 64 предвидува дека кога управниот орган чија одлука била поништена не донесе веднаш или во рок од 30 дена нова управна одлука или одлука со која пресудата на судот ќе се спроведе, засегнатата странка може да бара донесување на соодветна одлука со поднесок до истиот орган. Ако управниот орган не превземе ништо во рок од 7 дена од денот на приемот на поднесокот, странката може да се обрати до судот кој ја донел пресудата во прв степен.
33. Членот 64 став 2 предвидува обврска за судот да бара објаснување за причините поради кои управниот орган не превзел ништо. Надлежниот управен орган е обврзан да го извести судот за причините во рок од седум дена. Доколку судот не биде информиран за причините, или доколку по мислење на судот, причините не го оправдуваат неспроведувањето на судската пресуда, судот донесува одлука која целосно ќе ја замени одлуката на управниот орган.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 6 СТАВ 1 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

34. Жалителот се жалел дека должината на постапката не била во согласност со барањето за “разумен рок” предвидено во член 6 став 1 од Конвенцијата, кој гласи:

“ При определување на неговите граѓански права и обврски, секој има право насудење во разумен рок предтрибунал.....”

35. Судот утврдил дека постапката започнала на 28 август 1995 година, кога

жалителот ја обжалил одлуката на Бирото во врска со износот на надоместокот во случај на невработеност. Постапката завршила на 17 септември 2001 година, кога одлуката на Врховниот суд му била доставена на жалителот. Оттука, постапката траела повеќе од шест години.

36. Периодот кој е во надлежност на Судот не започнува на 28 август 1995 година, туку на 10 април 1997 година, со влегувањето во сила на признавањето на правото на индивидуална жалба од страна на Република Македонија (*види Horvat v. Croatia бр.51585/99, став 50, ECHR, 2001 – VII*).
37. Сепак, при оценката на должината на периодот кој поминал по тој датум, мора да се земе во предвид состојбата на постапката на 10 Април 1997 година (*види, помеѓу другите, Fotti and others v. Italy, пресуда од 10 Декември 1982 година, серија А бр.56, стр.18, став 53; Styranowsky v. Poland, бр.28616/95. став 46, ECHR 1998 – VIII*). Во врска со ова Судот утврди дека во времето на влегување во сила на Конвенцијата во Република Македонија постапката траела околу една година и седум месеци.
38. Со оглед на тоа, период кој е во надлежност на Судот изнесува 4 години, пет месеци и седум дена.

А. Допуштеност

39. Судот утврди дека жалбата не е неоснована во смисла на член 35 став 3 од Конвенцијата. Понатаму заклучил дека жалбата не е недопуштена по ниеден друг основ. Оттука, истат мора да се прогласи за недопуштена.

Б. Основаност

40. Судот повторува дека разумноста на должината на постапката мора да се разгледува во светло на околностите на случајот и имајќи ги во предвид следните критериуми: сложеноста на случајот, однесувањето на жалителот и релевантните надлежни органи како и засегнатиот интерес на жалителот во спорот (*види, помеѓу други надлежни, Frylender v. France (GC) бр. 30979/96, став 43, ECHR 2000 – VII; Humen v. Poland (GC), бр.26614/95, § 60, Comingersoll S.A. v. Portugal (GC), бр. 35382/97, ECHR 2000 – IV; Philis v. Greece (бр.2), пресуда од 27 Јуни 1997 година, Извештаи од пресуди и одлуки 1997 – IV, став 35*).
41. Владата укажа дека постапката која е предмет на жалбата не може да се разгледува како една, туку како три одвоени постапки кои што се воделе пред Врховниот суд. Владата тврди дека жалителот е целосно одговорен за должината на првиот сет постапки поради тоа што поднел жалба пред Врховниот суд, наместо повторно да се обрати до надлежното Министерство. Владата потврди дека двата останати сета на постапки траеле околу четири години, период не може да се смета за неразумен.
42. Владата исто така ја истакна преоптовареноста со работа на Врховниот суд во тој период како и постапките во врска со приговорите поврзани со локалните избори во 2000 година.
43. Жалителот го спори тврдењата на Владата дека постапката не треба да се зема како единствена поради тоа што надлежните органи расправале за ист предмет низ целата постапка од нејзиното започнување во 1995 година. Жалителот тврди дека неразумната должина на постапката е целосно вина

- на државата, особено што случајот по природа не бил воопшто сложен, освен периодот кога постапката продолжила пред Врховниот суд, а жалителот требало повторно да се обрати до надлежното Министерство.
44. Судот не е убеден во наводите на Владата дека обжалената постапка треба да се смета како три одделни постапки. Самиот факт дека случајот неколку пати бил пред Врховниот суд на одлучување откако управниот орган не презел ништо, или одлучувал по основаноста на жалбата, не ја дели постапката на одделни делови, особено имајќи предвид дека содржината на спорот била иста и пред Врховниот суд и пред управниот орган. Дотолку повеќе, постапките пред Врховниот суд биле иницирани и се резултат на правото на жалителот на судското преиспитување на поединечните управни акти. По одлуката на Врховниот суд од 6 октомври 1999 година, случајот бил вратен кај управниот орган на одлучување, по што судот конечно го одбил барањето на жалителот.
45. Според ставот кој постојано се повторува во судската пракса на Судот (*види, mutatis mutandis, Heinrich v. France, ja A бр. 296 – A, став 61*), преоптовареноста на националните судови со работа не може да се земе во предвид како фактор кој ќе го оправда долготраењето на постапките. Истото се однесува и на Врховниот суд во однос на постапувањето по жалбите поврзани со локалните избори во 2000 година.
46. Судот повторува дека само одложувања за кои државата може да се смета за одговорна можат да оправдаат ставот дека „разумниот рок„ е надминат (*види, меѓу другото, Monnet v. France, пресуда од 27 Октомври 1993 година, Серија А бр.273 – А, п. 12, став 30; Papageorgiou v. Greece, пресуда од 22 Октомври 1997 година, Извештај на пресуди и одлуки 1997 – VI, став 46*).
47. Судот смета дека во периодот кој е негова надлежност *ratione temporis*, односно во период од околу четири години, Врховниот суд донел четири одлуки од кои една во врска со допуштеноста; Бирото донело две одлуки од кои една во врска со допуштеноста и Министерството донело една одлука отакако жалителот ја оспорил неговата пасивност пред Врховниот суд. Иако постапката пред Врховниот суд завршила во разумен рок, Судот заклучи дека однесувањето и пасивноста на управните органи, особено Министерството, значајно придонело за должината на постапката во случајот кој бил едноставен. Оттука, Судот истакна дека откако жалителот повторно се обратил на 21 јули 1997 година со жалба до Министерството, следејќи ги напатствијата на Врховниот суд, Бирото истата ја одбило како неоснована, наместо да ја препрати до Министерството како надлежно за одлучување. По случајот било одлучено скоро две години подоцна од страна на Врховниот суд кој го упатил Министерството да одлучи по жалбата на жалителот. Судот е запрепастен од фактот што Министерството неодлучило по жалбата на жалителот и покрај напатствијата да го стори истото содржани во пресудата на Врховниот суд од 28 Април 1999 година. Министерството исто така пропуштило да одлучи по жалбата на жалителот од 2 декември 1999 година како и при неговото второ обраќање од 7 февруари 2000. Министерството ја отфрлило жалбата на или околу 15 август 2000 дури откако жалителот во врска со пасивноста на Министерството се обратил до Врховниот суд.
48. Судот е на мислење дека засегнатиот интерес на жалителот, кој што ги изгубил средствата за егзистенција откако бил отпуштен од работа, барал особена експедитивност (*види, mutatis mutandis, Duclos v. France пресуда од 17*

Декември 1996 година, Извештај на пресуди и одлуки 1996 – VI, став 77).

49. Разгледувајќи ги сите поднесени материјали, Судот смета дека Владата не доставила ни еден доказ или аргумент што покажува дека по барањето на жалителот било одлучено со должна експедитивност. Земајќи ги во предвид околностите на случајот како и засегнатиот интерес на жалителот, Судот смета дека должината на постапката била прекумерна и не била во рамките на барањето за “разумниот рок”.
50. Според тоа има повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата.

II. ДРУГИ НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА КОНВЕНЦИЈАТА

51. Жалителот исто така се жали на повреда на членот 1 од Протоколот бр.1 дека му било ускратено правото на непречено уживање на неговата сопственост со оглед на тоа што националните органи погрешно го пресметале неговиот надомест во случај на невработеност. Тој исто така навел повреди на членовите 1, 14 и 17 од Конвенцијата.
52. Судот смета дека жалбата на жалителот по член 1 од Протоколот бр.1 се однесува на резултатите од постапката и на износот од доделениот надомест во случај на невработеност. Судот смета дека правото на надомест во случај на невработеност, така како што е предвидено во постоечката легислатива, е право од материјална природа согласно член 1 од Протоколот бр.1 (*види, mutatis mutandis, Muller v. Austria, 5849/72, Извештајот на Комисијата од 1 Октомври 1975, ДР 43, пп.25, 31*). Во секој случај погоре наведеното не може да се протолкува како право на лицето на надомест во определен износ. (*види, mutatis mutandis, Muller v. Austria 5849/72, Извештај на Комисијата од 1 Октомври 1975 година, ДР 43, пп. 25,31*). Според околностите на конкретниот случај, пресметката на надоместот во случај на невработеност е во надлежност на домашните судови, и не постојат индикации за арбитражност при примената на домашното право или оценката на доказите со што би се довело во прашање правото предвидено во членот 1 од Протоколот бр.1.
53. Во врска со жалбените наводи за наводна повреда на членот 14 во врска со членот 1 од Протоколот бр.1, Судот би сакал да истакне дека членот 14 ги дополнува другите суштински одредби од Конвенцијата и Протоколите. Овој член не се применува самостојно поради тоа што има правна сила единствено во врска со уживањето на правата и слободите заштитени со овие одредби. Иако примената на членот 14 задолжително не претпоставува и повреда на овие одредби – и до овој обем има самостојно значење – нема простор за негова примена освен ако фактите од значење влегуваат во рамките на една или повеќе од погоре наведените одредби (*види, помеѓу другите, Rasmussen v. Denmark, пресуда од 28 ноември 1984, Серија А бр. 87, став 29*). Освен тоа, жалителот пропуштил да го покрене прашањето за дискриминација пред Уставниот суд (*види Sijakova and others v. Republic of Macedonia, (дец) од 6 Март 2003, бр.67914/01*).
54. Судот смета дека конкретниот случај не покренува прашање по ниту еден од напред наведените членови на Конвенцијата.
55. Следи дека жалбените наводи се неосновани и во одвој дел жалбата се одбива во согласност со членот 35 став 3 и 4 од Конвенцијата.

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

56. Членот 41 од Конвенцијата предвидува:

“ Кога Судот ќе оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на протоколите, и доколку внатрешното право на засегнатата Висока договорна страна овозможува само делумна репарација на штета, тогаш доколку е тоа неопходно, Судот ќе му додели правична отштета на оштетениот.”

A. Штета

57. Жалителот барал 1,628 македонски денари, пресметани на месечна основа од 27 јуни 1995, со затезна камата. Овој износ соодветствува со разликата помеѓу бараниот надомест во случај на невработеност и оној износ кој реално му е исплатен на жалителот.

58. Владата го оспори барањето. Владата го повика Судот да земе во предвид дека утврдувањето на повреда би преставувало само по себе доволен надомест за било каква штета во овој случај. Како алтернатива, Владата побара од Судот да го определи износот на правичен надомест која треба да се исплати врз основа на судската пракса и економската ситуација во државата.

59. Судот не утврди никаква причинско-последична врска помеѓу утврдената повреда и наводната материјална штета; според тоа, ова барање го одби.

B. Трошоци

60. Жалителот не бараше надомест на трошоци. Согласно тоа, Судот во овој поглед не досуди никаков износ.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. *Ја прогласи* за допуштена жалбата што се однесува за должината на постапката, додека остатокот од жалбата го прогласи за недопуштена;
2. *Утврди* дека имало повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата;
3. *Го отфрли* барањето на жалителот за правичен надомест.

Изготвено на англиски и објавено на 8 декември 2005 година, согласно членот 77 став 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Mark VILLIGER

Boštjan M. ZUPANČIČ

Заменик секретар

Претседател

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ТРЕТ ОДДЕЛ

ЏИДРОВСКИ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(жалба бр. 46447/99)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

24 февруари 2005

КОНЕЧНА

24 мај 2005

Оваа пресуда ќе стане конечна во согласност со условите предвидени во член 44 став 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

Напомена:Македонскиот превод на текстот на одлуката на Европскиот суд за човекови права е исклучиво информативен и од него не произлегуваат никакви права и/или обврски. Единствено официјалниот текст на одлуката на Европскиот суд за човекови права на англиски и/или француски јазик, објавена од страна на Судот е автентичен и се смета за оригинал. Не е дозволено објавување на овој превод на било каков начин без претходна дозвола од страна на Министерството за правда на Република Македонија, освен во случај доколку се користи за информирање.

Во случајот Џидровски против Република Македонија,
Европскиот суд за човекови права (трет оддел), заседавајќи како совет составен од:

г-дин В.М. ZUPANČIČ, претседател,
г-дин Ј.ХЕДИГАН,
г-дин L.CAFLISCH,
г-ѓа М.САКА-НИКОЛОВСКА,
г-дин V.ZAGREBELSKY,
г-ѓа А.GYULUMYAN,
г-дин DAVID THOR BJÖRVINGSON, судии,
и г-дин V.BERGER, секретар на одделот,
расправајќи на затворена седница на 1 февруари 2005 година,
ја донесе следната пресуда:

ПОСТАПКА

1. Предметот е инициран со жалба (бр. 46447/99) против Република Македонија поднесена до Европската комисија за човекови права (“Комисијата”) според поранешниот член 25 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи (“Конвенцијата”) од страна на македонскиот државјанин, г-дин Димитрија Џидровски (“жалител”), на 1 септември 1998 година.
2. Жалителот, кому му беше доделена правна помош, првично беше застапуван од страна на г-дин Д. Веселински, кој поднесе сопствена жалба до Судот (Веселински против Република Македонија, жалба бр. 45658/99). Од 26 ноември 2002 година жалителот беше застапуван од страна на г-дин Г. Драгоман, адвокат од Скопје. Македонската Влада беше застапувана од својот агент, г-ѓа Р. Лазареска-Геровска.
3. Жалителот се жали на наводна повреда на неговото право на сопственост од членот 1 од Протокол бр. 1 кон Конвенцијата со тоа што одлуките на Министерството за одбрана и на Врховниот суд го попречиле неговото право, како поранешно воено лице, да купи стан по пониска цена. Дополнително, тој тврди дека бил дискриминиран во

споредба со други воени лица кои ги купиле становите по пониска цена.

4. Жалбата беше префрлена во Судот на 1 ноември 1998 година, кога стапи во сила Протокол бр. 11 кон Конвенцијата (член 5 став 2 од Протокол бр. 11).

5. Жалбата беше дадена на работа во Вториот оддел на Судот (член 52 став 1 од Правилникот на Судот). Во рамките на тој оддел, беше формиран Совет што ќе го разгледува случајот (член 27 став 1 од Конвенцијата) согласно член 26 став 1.

6. По консултациите со странките, Претседателот на Советот одлучи дека во интерес на правилно правораздавање, постапката по овој случај треба да се води истовремено со постапката по предметот на Веселински против Република Македонија (жалба бр. 45658/99) (член 42 став 2 од Правилникот на Судот).

7. Со одлука од 11 октомври 2001 година Судот ја прогласи жалбата за делумно допуштена.

8. И жалителот и Владата поднесоа обсервации за основаноста на жалбата (член 59 став 1 од Правилникот на судот) и одговорија на обсервациите на спротивната страна. Советот одлучи, по консултација со странките, дека не е потребна расправа за основаноста на жалбата (член 59 став 3 *in fine* од Правилникот на Судот).

9. На 1 ноември 2004 година Судот го измени составот на своите оддели (член 25 став 1 од Правилникот). Случајот беше доделен на новформируваниот Трет оддел (член 52 став 1 од Правилникот).

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИТЕ НА СЛУЧАЈОТ

10. Жалителот е роден во 1923 година и живее во Скопје. Работел како пилот во Југословенската армија се до своето пензионирање во 1968 година.

A. Вовед

11. Во поранешна Југославија, граѓаните плаќале данок за домување. Врз основа на акумулираните средства државата градела станови во “општествена сопственост” кои потоа биле давани под закуп на поединци по законски определени фиксни износи.

12. Југословенската војска била единствената армија на територијата на поранешна Југославија која била регулирана со закони што се применувале на целата територија на поранешна Југославија. Жалителот, како воено лице во Југословенската армија, плаќал месечни

придонеси од својата плата на Југословенската армија за изградба на воени станови. Сите воени лица имале право да живеат во воени станови како станари.

13. На 28 август 1968 година жалителот престанал со активната служба во Југословенската армија според правилата за предвременно пензионирање. Во тоа време, тој живеел во Белград, како станар во стан што припаѓал на армијата. На неодреден датум жалителот, откако нашол работа во Скопје, барал да се здобие со станарско право на воен стан таму. Во декември 1979 година, според договор меѓу Југословенската армија и Извршниот совет на Социјалистичка Република Македонија, СРМ, (тогаш членка на Југословенската Федерација) стекнала сопственост врз воениот стан на жалителот во Белград во замена за стан во Скопје, кој останал сопственост на СРМ, но требало да го користи Југословенската армија. Во јули 1980 година жалителот се преселил во станот во Скопје.

14. На 29 декември 1990 година Сојузното собрание на Социјалистичка Федеративна Република Југословија донело Закон за станбено обезбедување во ЈНА (“З.С.О.Ј.Н.А.”), според кој воените лица, и активни и пензионирани, може да ги купат становите во кои живеат по намалена цена за износот на платените придонеси за изградба на воени станови и за развој на градежното земјиште. Членот 26 од тој Закон предвидел истите купопродажни услови да се однесуваат и на становите кои не и припаѓаат на војската, како што било случај и со жалителот. Според уредбите донесени од Југословенското Сојузно министерство, разликата во цената требало да биде исплатена од сојузната армија (види т. 43-46 подолу).

15. По распаѓањето на Југославија и референдумот одржан на 8 септември 1991 година, Република Македонија прогласила независност. На 17 ноември 1991 година донесен е Уставот на РМ и Уставниот Закон за спроведување на Уставот. Според Уставот, законите од поранешна Југославија остануваат во сила, освен законите со кои се уредува организацијата и надлежноста на сојузните органи на поранешна Југославија. На 21 февруари 1992 година македонскиот претседател и началникот на Генералштабот на Југословенската армија склучиле договор за повлекување на Југословенската армија од македонска територија.

16. На 28 февруари 1992 година македонската Влада склучила Спогодба за правата и обврските во врска со примопредажбата на недвижностите на територија на Република Македонија (“С.П.О.В.П.Н.Т.Р.М.”) со сојузното Југословенско министерство за одбрана. Според спогодбата, македонското Министерство за одбрана ги презело сите обврски на Југословенската армија во однос на воените станови, вклучувајќи ја и обврската за продажба на становите по намалена цена. Македонската Влада во 1992 година и 1994 година донела уредби за спроведување на оваа спогодба. Во 1992 година македонската Влада донела Уредба за продажба на државниот стамбен

фонд наследен од ЈНА) (“У.П.Д.С.Ф.Н.Ј.А.”), според која постојните и поранешни воени лица кои живееле во станите сопственост на македонското Министерство за одбрана, можеле да ги купат истите според З.С.О.Ј.Н.А.

17. Од одлуката на Министерството за одбрана од 12 јуни 1992 година произлегува дека Министерството го заменил правото над своите стани во кои живееле цивили со правото во однос на станите поседувани од Фондот за домување (“ПУИГ”) во кои живееле воени лица. Со тоа, воените лица можеле да си го остварат правото според З.С.О.Ј.Н.А. за купување на стани по намалена цена. Меѓутоа, оваа замена била ограничена и се однесувала само на шест стана во сопственост на Фондот за домување и дваесет сопственост на Министерството. Не биле дадени детали во однос на критериумите за замената.

18. Во 1993 година во Службен весник била објавена изменета верзија на Закон за продажба на стани во општествена сопственост од 1990 година (“З.П.С.О.С.”). Според законот, станарите имале право да ги купат на кредит и по поволна цена. За разлика од З.С.О.Ј.Н.А., законот не предвидел намалување на цената за износот на дадените придонеси за изградба на стани во “општествена сопственост” и развој на градежно земјиште, и покрај фактот што станарите исто така ги плаќале тие придонеси.

19. На 26 јуни 1996 година, Уставниот суд го укинал З.С.О.Ј.Н.А. без ретроактивно дејство и соодветните владини уредби од причина што истите биле спротивни на Уставот од 1991 година. Судот особено навел дека: (а) повеќе не постојат Југословенската војска, нејзиниот “фонд за домување” и “општествената сопственост”; (б) Уставот од 1991 година ги укинал сите привилегии кои ги уживале воените лица; и (в) З.С.О.Ј.Н.А. создал нееднаков третман во споредба со граѓаните кои имале право да ги купат своите стани според З.П.С.О.С. С.П.О.В.П.Н.Т.Р.М. не е споменат во одлуката на Уставниот суд.

Б. Барање на жалителот за купување на својот стан во Скопје

20. Помеѓу 1992 и 1994 година, жалителот барал македонското Министерство за одбрана да го купи станот во Скопје каде тој живее од 1980 година како станар на Југословенската војска во согласност со З.С.О.Ј.Н.А. и У.П.Д.С.Ф.Н.Ј.А. Министерството за одбрана го информирало него, и уште седум други воени лица од поранешната Југословенска армија, дека разгледувањето на нивните барања е одложено поради одредени формални причини.

21. На 20 октомври 1993 година жалителот и петнаесет други лица побарале Уставниот суд да ја испита усогласеноста на З.П.С.О.С. и релевантните прописи донесени од страна на Министерството за одбрана со З.С.О.Ј.Н.А. На 29 декември 1993 година барањето било одбиено од Уставниот суд.

22. На 6 февруари 1995 година жалителот поднел друго барање за купување на станот до Претседателот на Републиката кој истото го проследил до Министерството за одбрана.

23. На 22 март 1995 година Министерството за одбрана го информирало жалителот дека неговото барање за купување на станот е одбиено врз основ на тоа дека У.П.Д.С.Ф.Н.Ј.А. не се однесува на други станови освен на оние кои припаѓале на Југословенската армија. Министерството особено нагласило дека членот 2 став 2 од Одлуката за продажба на становите на кои права, должности и одговорности во поглед на располагањето има Републиката (“О.П.С.П.Д.О.Р”) предвидува дека У.П.Д.С.Ф.Н.Ј.А. не се однесува на станови за службена употреба на Владата. Министерството образложило дека на 21 септември 1994 година Владата заземала сличен став во однос на ова прашање. Од тие причини, жалителот ќе го имал правото за купување на станот според У.П.Д.С.Ф.Н.Ј.А. само ако тоа се однесувало на стан во сопственост на наведеното Министерство.

24. На 16 февруари 1995 година жалителот повел постапка пред Општинскиот суд Скопје I против Министерството за одбрана, барајќи станот да му биде продаден според намалената цена во согласност со З.С.О.Ј.Н.А. Тој исто така се повикал на членовите 4 и 5 од Уставниот Закон за спроведување на Уставот.

25. На 25 април 1995 година судот го прифатил барањето на жалителот. Судот навел, *inter alia*, дека жалителот, како воено лице, имал право да го купи станот по намалена цена. Куповната цена особено требала да се намали за ревалоризираниот износ на месечните придонеси кои жалителот ги плаќал на Сојузното министерство за одбрана за изградба на станови и за развој на градежно земјиште. Општинскиот суд нашол дека македонското Министерство за одбрана е под обврска да ја плати разликата во цена за станот.

26. Македонското Министерство за одбрана ја обжалilo одлуката врз основ дека во согласност со владината Одлука З.С.О.Ј.Н.А. се применувал само за станови во сопственост на Македонската армија.

27. На 1 февруари 1996 година Окружниот суд Скопје ја потврдил одлуката на понискиот суд со образложение дека жалителот, како поранешен офицер во Југословенската армија, плаќал придонеси за изградба на воени станови па затоа има право да купи стан по намалена цена во согласност со З.С.О.Ј.Н.А. Судот оценил, *inter alia*, дека понискиот суд правилно оценил кога ја поврзал привилегијата за купување на стан по намалена цена со статусот на жалителот како поранешен армиски офицер, кој плаќал придонеси, а не со идентитетот на сопственикот на наведениот стан.

28. На 17 април 1996 година жалителот и Владата склучиле купопродажен договор за станот врз основа на пресудите на

Општинскиот суд и на Апелациониот суд. Така жалителот го купил станот по намалена цена за износот на придонесите што ги плаќал на поранешната Југословенска армија. На 15 мај 1996 година Општинскиот суд Скопје I го заверил договорот.

29. Од копијата на еден документ издаден од Јавното претпријатие за стопанисување со стамбен и деловен простор на Република Македонија може да се заклучи дека жалителот најдоцна во 1996 година платил за станот. Не е јасно дали подоцна Министерството за одбрана му ја надоместило на ПУИГ разликата во цената за станот.

30. Во меѓувреме, Министерството за одбрана поднело барање за ревизија до Врховниот суд на РМ против пресудата на Апелациониот суд на 1 февруари 1996 година.

31. По жалбата на 18 декември 1997 година Врховниот суд ја поништил пресудата на понискиот суд и го одбил барањето на жалителот да го купи станот по намалена цена.

32. Врховниот суд навел дека во согласност со член 5 став 1 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија сојузните закони на поранешна Југославија остануваат во сила како македонски закони под услов да се усогласени со Уставот. Овластувањата што претходно ги имале сојузните органи биле пренесени на органите на Република Македонија. З.С.О.Ј.Н.А. останал во сила како македонски закон.

33. Врховниот суд утврдил дека според З.С.О.Ј.Н.А. Југословенската армија треба да ја надомести разликата во цената за намалените цени на становите кои не се сопственост на Југословенската армија. Меѓутоа, на 17 ноември 1991 година Република Македонија го донесува својот Устав и станува независна држава. Со тоа на територијата на Република Македонија повеќе не постоела Југословенска армија како ниту фонд за домување. Оттука, на жалителот не можела да му биде намалена цената на неговиот стан бидејќи немало Југословенска армија за да ја покрие разликата во цената.

34. Судот воопшто не ја споменал одлуката на Уставниот суд и С.П.О.В.П.Н.Т.Р.М. Не е споменато ниту дека жалителот веќе го купил станот по договор, ниту дека Министерството за одбрана заменило извесен број на станови кои биле во сопственост на ПУИГ, а во кои живееле други воени лица. На 4 март 1998 година на жалителот му била доставена пресудата на Врховниот суд.

35. Страните не посочиле дали жалителот бил формално запишан како сопственик на станот во Државниот завод за геодетски работи откако купопродажниот договор бил заверен од страна на Општинскиот суд во 1996 година. Од документите произлегува дека жалителот веќе го имал запишано правото на сопственост во однос на станот. Понатаму, страните не посочиле дали Владата преземала некакво правно дејствие

за спроведување на пресудата на Врховниот суд од 18 декември 1997 година, на пример со поведување на постапка за поништување на купопродажниот договор од 1996 година (види т. 60-65 подолу). Нема информации дека таква постапка воопшто била поведена.

36. Жалителот сеуште живее во предметниот стан.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО

A. Устав од 1991 година

37. Член 110 предвидува, дека Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот.

38. Член 112 став 1 предвидува, *inter alia*, дека Уставниот суд ќе укине или поништи закон ако утврди дека не е во согласност со Уставот.

39. Член 112 став 2 предвидува дека одлуките на Уставниот суд се конечни и извршни.

Б. Уставен закон за спроведување на Уставот на Република Македонија од 17 ноември 1991 година

40. Член 4 предвидува дека сите прашања за правното наследство што произлегуваат од распаѓањето на Југославија ќе се уредат со договори со другите републики.

41. Член 5 ставови 1 и 4 предвидуваат дека постојните сојузни закони на поранешна Југославија ќе бидат во сила во Република Македонија со исклучок на законите со кои се уредува организацијата и надлежноста на југословенските сојузни органи.

42. Член 6 предвидува дека сите сојузни закони кои не се во согласност со македонскиот Устав ќе се изменат согласно во рок од една година од денот кога е прогласен Уставот.

В. Закон за станбено обезбедување во ЈНА од 1990 година, усвоен од Сојузното собрание на поранешна Југославија (“З.С.О.Ј.Н.А.”)

43. Член 1 предвидува дека законот го уредува домувањето на сегашните и поранешните воени лица во Југословенската војска и на нивните семејства.

44. Член 21 став 1 предвидува дека куповната цена на стан чијшто сопственик е Југословенската војска ќе се утврди врз основа на преоценетата градежна вредност на станот, неговиот квалитет, опрема, локација и други слични фактори. Така утврдената цена ќе се намали за амортизацијата на станот, но не за повеќе од 50% од вкупниот износ на амортизација.

45. Член 21 став 2 предвидува дека кога се купува стан од страна на активно или пензионирано воено лице, куповната цена ќе се намали за преоценетата сума на месечните придонеси исплаќани од воените лица за изградба на воени станови и за подобрување на градежното земјиште.

46. Член 26 предвидува дека кога воено лице наведено во член 21 став 2 сака да купи стан кој не е во сопственост на војската, војската ќе му ја плати на сопственикот на станот разликата во цената помеѓу прилагодената и нормалната куповна цена.

Г. Спогодба за правата и обврските во врска со примопредажбата на недвижностите на територија на Република Македонија од 28 февруари 1992 година (“С.П.О.В.П.Н.Т.Р.М.”)

47. Согласно член 2 став 2 од спогодбата, склучена помеѓу македонското Министерство за одбрана и поранешната Југословенска армија, воените станови треба да се продадат на воените лица под условите определени во Законот за домување на воени лица на поранешна Југославија од 1990 година (З.С.О.Ј.Н.А.).

48. Член 9 од наведената спогодба предвидува дека поранешната Југословенска армија нема да има никакво право да наметнува натамошни обврски врз македонското Министерство за одбрана по потпишувањето на спогодбата.

49. Член 10 предвидува дека сите други права и обврски што поранешната Југословенска војска ги имала на територијата на Република Македонија до 28 февруари 1992 година во врска со недвижниот имот, фондот за домување и деловните простории во нејзина сопственост ќе се префрлат на македонското Министерство за одбрана.

Д. Закон за одбрана од 1992 година

50. Член 134 од Законот за одбрана предвидува дека недвижниот имот кој бил сопственост на поранешното југословенско Министерство за одбрана на територијата на Република Македонија станува имот во сопственост на Република Македонија.

Ѓ. Закон за продажба на станови во општествена сопственост (“З.П.С.О.С.”) со измените од 1993 година

51. Член 1 предвидува дека овој закон ги уредува условите, начинот и постапката за продажба на становите во општествена сопственост. Законот не предвидува поповолна цена за износот на платените придонеси за изградба на становите во “општествена сопственост” и за развој на градежното земјиште.

52. Член 2 предвидува дека одлуката за продажба на станот во (општествена) сопственост ќе ја донесе неговиот сопственик (државата) во рок од 30 дена од денот кога овој закон ќе стапи во сила.

53. Член 3 став 1 предвидува дека станот во општествена сопственост може да се продаде на станарот на станот или на членовите на неговото семејство.

54. Член 3 став 2 предвидува дека ако сопственикот на станот (државата) не донесе одлука за продажба на станот во рокот наведен во член 2, носителот на станарското право може во рок од 30 дена да бара надлежниот суд да донесе решение во вонпроцесна граѓанска постапка што ќе го замени договорот за купопродажба.

55. Законот не предвидува поповолна цена за износот на платените придонеси за изградба на “општествени” станови и за развој на градежното земјиште.

Е. Закон за парнична постапка од 1977 година што се применувал во тоа време

56. Член 384 предвидува дека поднесената жалба за ревизија не го одлага извршувањето на пресудата против која е поднесена.

57. Член 387 предвидува дека страните може да предочат нови факти и поднесат нови докази во постапката само ако тие се однесуваат на суштински повреди на одредбите за граѓанска постапка за кои е допуштена ревизија.

58. Член 393 предвидува дека Врховниот суд може да одбие жалба за ревизија како неоснована ако утврди дека основот што мора да го разгледа по службена должност, или што е вклучен во жалбата, е неоснован.

59. Член 395 став 1 предвидува дека кога Врховниот суд ќе утврди дека суштинските одредби на одреден закон се погрешно применети од пониските судови, тој ќе ја одобри жалбата за ревизија и ќе донесе мериторна одлука.

Ж. Закон за сопственост и други стварни права од 2001 година

60. Член 144 став 3 предвидува дека законското стекнување на сопственост над имот нема никаква врска со правата на други лица над тој имот.

61. Член 148 став 1 предвидува дека правото на сопственост над недвижен имот стекнато со правно дело се стекнува со запишување на таквото право во јавните книги за запишување на права за недвижен имот освен ако поинаку не е предвидено со закон.

62. Член 151 став 1 предвидува, *inter alia*, дека правото на сопственост над недвижен имот се стекнува со запишување.

63. Член 151 став 2 предвидува дека бришењето на правото на сопственост од јавните регистри, врз основ на тоа дека запишувањето не било исправно, може да се иницира со тужба во рок од три години од датумот кога е запишан недвижниот имот.

I. Закон за премер, катастар и запишување на недвижностите од 1986 година со измените од 1991 година

64. Член 5 предвидува, *inter alia*, дека Државниот завод за геодетски работи е одговорен за запишување на сопственичките права на недвижности.

65. Член 50 предвидува, *inter alia*, дека Државниот завод за геодетски работи ги запишува сопственичките права на недвижности.

ПРАВО

I. ВОВЕДНА ЗАБЕЛЕШКА

66. На почеток, Судот забележува дека информацијата дека жалителот веќе го купил станот во кој живее била поднесена од жалителот а потврдена со документи од Владата по одлуката за допуштеност од 11 октомври 2001 година. Тој изразува жалење што горната информација не му била доставена пред заклучувањето на постапката по однос на допуштеноста или во рамките на роковите наведени по овие постапки.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 1 ОД ПРОТОКОЛ БР. 1

67. Жалителот тврди дека е жртва на повреда на член 1 од Протокол бр. 1, кој гласи:

“Секое физичко или правно лице има право на непречено уживање на својата сопственост. Никој нема да биде лишен од својата сопственост освен кога е тоа во јавен интерес и под услови определени со закон и општите принципи на меѓународното право.

Претходните одредби на никаков начин не го спречуваат правото на државата да ги примени оние закони кои се неопходни за да се контролира користењето на сопственоста, согласно на општите интереси или да се обезбеди плаќање на даноците или други придонеси или парични казни.“

А. Поднесоци на страните

1. Жалителот

68. Жалителот се жали врз основа на член 1 од Протокол бр. 1 дека одлуките на Министерството за одбрана и на Врховниот суд го лишиле од правото да купи стан по повластена цена. Тој смета дека член 1 од Протокол бр. 1 е применлив во случајот. Како воено лице тој морал да издвојува 4.5-6% од својата плата за изградба на воени станови додека цивилите морале да издвојуваат само 2-4% за изградба на “општествени станови”. Дополнително, 50% од неговата месечна кирија била плаќана на цивилната заедница за домување (“СИЗ”). Од тие причини, тој имал “легитимно очекување” да го купи станот по намалена цена.

69. Жалителот укажа на фактот дека тој не можел разумно да предвиди дека Социјалистичка Федеративна Република Југославија (“СФРЈ”) ќе се распадне и дека тој ќе биде лишен од правото да го купи станот по намалена цена, за разлика од други поранешни воени лица кои го оствариле тоа право. Тој посочи дека немало разлика помеѓу становите кои биле во сопственост на поранешната Југословенска војска и становите кои биле во сопственост на Извршниот совет на Социјалистичка Република Македонија, бидејќи тие сега припаѓаат на единствениот Фонд за домување во сопственост на Владата на Република Македонија. Дали лицето било воено лице или не, бил единствениот основ за стекнување на правото да се купи стан од овој единствен фонд во државна сопственост по намалена цена.

70. Жалителот наведе дека според правилата за судир на закони се применува законот кој е поповолен за странката во постапката. Во неговиот случај, во судирот помеѓу З.П.С.О.С. и З.С.О.Ј.Н.А., требало да се применува вториот. Жалителот понатаму укажува дека поради постоењето на закон во сила со кој биле уредени неговите права во однос на купување на станот, т.е. З.С.О.Ј.Н.А., тој не можел да биде лишен од ова право врз основа на уредбите на Владата.

71. Жалителот забележува дека Уставниот закон за спроведување на Уставот предвидел услогласување на сите сојузни закони со Уставот од 1991 година во рок од една година. Меѓутоа, З.С.О.Ј.Н.А. бил укинат не порано од 1996 година, откако биле продадени 7.800 станови на воени лица.

72. Конечно, последниот поднесок на жалителот е дека му се заканува извршување на пресудата на Врховниот суд од 18 декември 1997 година иако тој веќе го купил станот.

2. Владата

73. Владата наведува дека член 1 од Протокол бр. 1 не може да се примени на конкретниов случај. Не би можело да се смета дека жалителот имал “легитимно очекување” да го купи станот по пониска цена врз основ на тоа што плаќал месечни придонеси за изградба на воени станови и за урбано планирање. Овие придонеси ги плаќале сите граѓани на поранешна Југославија врз солидарна основа а повеќето од нив никогаш немале привилегија да живеат во “општествени или воени станови” и да ги купат. Цените на стоките кои подлежат на продажба во комерцијални активности не потпаѓаат под делокругот на член 1 од Протокол бр. 1 од Конвенцијата. Државата немала никаква обврска, според овој член, да му помогне на приватно лице да стекне добра по намалена цена.

74. Земајќи го предвид фактот дека продажбата на станот инволвирала договорен однос помеѓу жалителот и државата, и дека единственото прашање за договарање во овој случај било прашањето за цената, Владата сметала дека член 1 од Протокол бр. 1 не може да се примени на фактичката состојба. Во секој случај, жалителот имал право според З.П.С.О.С., закон донесен од Република Македонија, да го купи станот во кој живеел како станар.

75. Владата наведува дека Република Македонија, како независна држава, имала слобода да ги прифати само оние сојузни закони кои биле неопходни за функционирањето на државата. З.С.О.Ј.Н.А., закон на поранешната федерација, бил укинат со одлука на Уставниот суд заради неусогласеноста со Уставот од 1991 година. Уредбите на Владата донесени во врска со условите за продажба на становите пренесени од поранешната Југословенската војска исто така биле укинати.

76. Во секој случај, З.С.О.Ј.Н.А. не можел да се примени во случајот на жалителот. Иако тој бил поранешно воено лице, З.С.О.Ј.Н.А. не ја обврзувал Владата да му го продаде станот по пониска цена во висина на неговите придонеси за изградба на воените станови и урбано планирање бидејќи неговиот стан не бил сопственост на поранешната Југословенска армија.

77. Понатаму, Владата наведува дека жалителот со своја волја ја прифатил замената на становите бидејќи нашол работа во Скопје како цивилен пилот; со тоа тој доброволно ја прифатил промената во сопственоста и различните статутарни правила за сопственост што произлегле од тоа.

78. На крај, во своето најново обраќање Владата наведува дека жалителот веќе го купил станот, на тој начин станувајќи негов сопственик. Таа посочува дека “мирното уживање во имотот” во рамките на значењето на член 1 од Протокол бр. 1 не ја вклучува цената на

добрата што подлежат на продажба во трговски активности.

Б. Оценка на Судот

79. Судот забележува дека жалителот всушност станал сопственик на станот. Од расположивите информации, не произлегува дека понатамошната сопственост на жалителот е загрозена. Ставот на Владата, како одраз на одлуката на Врховниот суд од 16 октомври 1997 година, е дека тој немал право да го купи станот по пониска цена. Во суштина случајот се однесува на цената што важи за купувањето и во најлош случај жалителот го презема ризикот да треба да ја плати разликата. Владата навела дека тоа не потпаѓа во рамките на член 1 од Протокол бр. 1.

80. Судот повторува дека концептот на “имот” во член 1 од Протокол бр. 1 има самостојно значење и дека член 1 од Протокол бр. 1 во суштина го гарантира правото на сопственост (види пресуда *Marckx v. Belgium*, од 13 јуни 1979 година, серија А бр. 31, стр. 27-28, т. 63). “Имот” во рамките на значењето на горната одредба може да биде или “постоен имот” или побарување, во однос за кое жалителот може да тврди дека има барем “легитимно очекување” да се здобие со ефективно уживање на имотното право (види пресуда *Pine Valley developments v. Ireland* од 29 ноември 1991 година, серија А бр. 222, стр. 23, т. 51). “Легитимното очекување” може исто така да ги опфати и условите за стекнување или уживање на имотните права. На пример, во случајот со *Pine Valley* (наведен погоре), Судот утврди дека легитимното очекување прилегло од издадената рамковна градежна дозвола, врз основа на што компаниите жалители го купиле земјиштето со цел негово урбанизирање. Градежната дозвола, која подоцна била поништена со што урбанизирањето на земјиштето било оневозможено, била “составен дел на правото на сопственост на компаниите жалители”. Слично, кога жалителот закупил земјиште за период од 22 години за годишна земјишна рента со можност за обновување на договорот за закупот за дополнителен период по истекот на рокот за закуп, и на сопствен трошок на земјиштето изградил објекти за издавање под наем, Судот утврдил дека во случајот мора да се смета дека тој имал барем “легитимно очекување” за операционализиција на моќноста за продолжување на закупот и дека тоа морало да се смета, за целите на член 1 од Протокол бр. 1 како “дел од имотните права што му биле дадени ... согласно договорот за закуп” (*Stretch v. the United Kingdom* бр. 44277/98, т. 35, 24 јуни 2003 година).

81. Навраќајќи се на сегашниот случај, Судот потсетува дека во 1996 година, по одлуките на Општинскиот суд и на Апелациониот суд во негова полза, жалителот го купил од Владата станот во кој живеел по пониска цена согласно одредбите од З.О.С.Ј.Н.А.

82. Судот нотира дека З.О.С.Ј.Н.А. бил сојузен закон што останал во сила во државата се до неговото укинување во 1996 година. Тој предвидувал услови за продажба на станови дадени на користење од

поранешната Југословенска армија на воени лица, давајќи им право на да ги купат становите по поповолна цена, од која требало да се одземат месечни придонеси платени на фондот за домување на поранешната војска. Овие поповолни услови за купување требало да се применат во однос на сите станови, без оглед на тоа кој формално ги поседува (Сојузната армија или други органи на Државата), а Армијата имала обврска да ја покрие разликата во цената за становите што биле во сопственост на други органи на државата (види т. 14 и 43-46 погоре).

83. Подоцна, по укинувањето на С.П.О.В.П.Н.Т.Р.М., македонското Министерство за одбрана се чини ги наследило сите права и обврски што ги имала поранешната Југословенска војска на територијата на Република Македонија, вклучувајќи ја и продажбата на воените станови на воени лица според привилегираните услови од З.О.С.Ј.Н.А. (види т. 16 и 47-49 погоре). Иако С.П.О.В.П.Н.Т.Р.М. и Уредбата на Владата за негово спроведување (У.П.Д.С.Ф.Н.Ј.А.) не наметнале експлицитна обврска за надоместување на разликата во цената за становите што припаѓале на органите на Државата а не се на Армијата (види т.45 погоре), Министерството за одбрана не секогаш во праксата ја применувало дистинкцијата. Така, во 1992 година Министерството за одбрана заменило дваесет од своите станови за шест станови што биле сопственост на Државниот фонд за домување, а во кои живееле воени лица, со што тие можеле да се продадат според привилегираните услови од З.О.С.Ј.Н.А. (види т. 17 погоре). Од последното, Судот заклучува дека за шесте станови Министерството за одбрана се согласило да ја преземе обврската за исплата на разликата во цената за нивната продажба по намалена цена. Владата не дала никакви детали во однос на критериумите за наведената замена на становите.

84. Понатаму, Судот забележува дека во 1996 година Уставниот суд ги укинал З.О.С.Ј.Н.А. и У.П.Д.С.Ф.Н.Ј.А. без ретроактивно дејство (види т. 19 погоре). Со тоа, Уставниот суд имплицитно ги одобрил сите купувања на станови по привилегирана цена што се случиле пред донесувањето на одлуката на Уставниот суд. Судот забележува дека жалителот го купил станот во кој живеел по намалена цена пред да биде донесена одлуката на Уставниот суд. Тој го склучил купопродажниот договор со Владата на 17 април 1996 година, а истиот е одобрен од суд на 15 мај 1996 година, додека одлуката на Уставниот суд била донесена на 26 јуни 1996 година (види т. 19 и 28 погоре).

85. Во околностите, земајќи ги предвид претходно платените придонеси на жалителот и тогашните спогодби во сила, Судот цени дека може да се смета дека жалителот имал “легитимно очекување” купувањето на станот да биде по намалена цена.

86. Меѓутоа и покрај “легитимното очекување”, во 1997 година Врховниот суд оценил дека жалителот нема право на купување по намалена цена, во основа бидејќи не сметал дека Република Македонија ги наследила обврските од поранешната Југословенска војска. Иако Судот има само ограничена моќ за постапување по наводни

формални грешки во утврдувањето на фактичката состојба или примената на законот кои ги направиле националните судови, на кои примарно им припаѓа задачата да го толкуваат и применат националното право (види, најново, пресудата *Korecky v. Slovakia* (GC) , бр. 44912/98, од 28 септември 2004 година, т. 56, ECHR 2004-...), тој смета дека одлуката на Врховниот суд, без било какво објаснување, не ја земала предвид претходната постоечка правна позиција и практика (види, *mutatis mutandis, Iatridis v. Greece* (GC), бр. 31107/96, став 58, ECHR 1999-II).

87. Како резултат на таа одлука привилегираните услови во однос на купувањето на станот од страна на жалителот, очигледно престанале да постојат и од него можело да се бара да плати дополнителна сума пари. Тоа може да се смета за неоправдано попречување на мирното уживање на жалителот во неговиот имот, па од тие причини постои повреда на член 1 од Протокол бр. 1.

III. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 14 ОД КОНВЕНЦИЈАТА ЗАЕДНО СО ЧЛЕН 1 ОД ПРОТОКОЛ БР. 1

88. Жалителот се жали дека бил дискриминиран во споредба со некои други поранешни воени лица кои купиле станови по пониска цена, иако истите не биле сопственост на поранешната Југословенска армија, повикувајќи се на член 14 од Конвенцијата во врска со член 1 од Протокол бр. 1.

Член 14 предвидува:

“Уживањето на правата и слободите признати со оваа Конвенцијата ќе се осигура без дискриминација по било кој основ како пол, раса, боја, јазик, вероисповест, политичко или друго убедување, национално или социјално потекло, поврзаност со национално малцинство, имот, раѓање или друг статус.”

89. Имајќи ја предвид констатацијата дека во случајот постои повреда на правото на жалителот на мирно уживање во својот имот (види т. 79-87 погоре), Судот не смета дека е неопходно да се испитаа наводите за повреда на член 14 од Конвенцијата заедно со член 1 од Протокол бр. 1.

IV. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

90. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

“Ако Судот утврди дека имало повреда на Конвенцијата или на нејзиниот Протокол, и ако домашното право на односната Договорна страна дозволува само делумна репарација, Судот, ако е неопходно, ќе обезбеди правична отштета на оштетената страна.”

A. Штета

91. Жалителот бара вкупно 1.426.222 МКД на име надомест на материјална штета. Во однос на нематеријална штета, тој бара од

70.000 до 150.000 ДЕМ, оставајќи на Судот да го определи точниот износ.

92. Владата укажа дека жалителот веќе го купил станот по намалена цена во 1996 година.

93. Имајќи ги предвид исклучителните околности на случајот, особено фактот дека спорната пресуда на Врховниот суд никогаш не била спроведена од страна на Владата, Судот смета дека самото утврдување на повреда претставува доволен надомест за било која штета во овој случај.

Б. Трошоци и расходи

94. Жалителот тврди дека потрошил 610 ЕУР за надомест и трошоци на својот правен застапник, и 1.500 ДЕМ за превод, испраќање по пошта и други административни трошоци. Меѓутоа, за тоа не е поднесен никаков документиран доказ.

95. Владата не коментираше.

96. Според праксата на Судот, жалителот има право на надомест на трошоците и расходите само ако се покаже дека истите се навистина и неопходно направени, а биле разумни во однос на износот (види, меѓу друго, *Nikolova v. Bulgaria (GC)*, бр. 31195/96, т. 79, ECHR 1999-II).

97. Бидејќи жалителот не доставил документиран доказ кои илустрираат дека истиот направил некакви трошоци и расходи (сметки, изјави за хонорар, договор за застапување, итн.), Судот не доделува никаква сума во тој поглед.

ОД ТИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. Утврди дека имало повреда на член 1 од Протокол бр. 1;
2. Утврди дека не е неопходно да се испитува дали имало повреда на член 14 од Конвенцијата во врска со член 1 од Протокол бр.1;
3. Утврди дека констатирањето на повреда претставува само по себе доволна правична отштета за било која штета претрпена од жалителот;
4. Го отфрла останатиот дел од барањето на жалителот за надомест на штета.

Изготвено на англиски јазик, а објавено во писмена форма на 24 февруари 2005 година, согласно член 77 ставови 2 и 3 од Правилникот на Судот.

Vincent Berger

Секретар

Boštjan M. Zupančič

Претседател